

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra

Arvydo Grušecko
V kurso, komercinės teisės
Studijų šakos studento

Magistro darbas

Komercinės paslapties savininko pažeistų teisių gynimo būdai

Vadovas prof. dr. Vytautas Mizaras

Recenzentas lekt. dr. Stasys Drazdauskas

Vilnius

2017

TURINYS

IŽANGA	2
1. Komercinės paslapties samprata bei objektas.....	5
1.1. Komercinių paslapčių samprata Lietuvos teismų praktikoje	7
1.2. Komercinė paslaptis kaip intelektinės nuosavybės objektas	10
1.3. Užsienio šalių teisinis reglamentavimas bei teismų praktika	13
2. Pažeistų teisių gynimo būdai	20
2.1. Civilinės atsakomybės taikymas.....	23
2.2.1. Civilinės atsakomybės sąlygos	26
2.2.1.1. Neteisėti veiksmai.....	27
2.2.1.2. Priežastinis ryšys.....	31
2.2.1.3. Kaltė.....	32
2.2.1.4. Nuostoliai (žala).....	34
2.2.2. Apsauginiai teisių gynimo būdai	43
3. Procesinės komercinių paslapčių apsaugos priemonės.....	49
IŠVADOS	56
LITERATŪROS SĄRAŠAS	58
SANTRAUKA.....	65
SUMMARY	66

IŽANGA

Temos aktualumas

Spartėjant technologijų, mokslo bei verslo plėtrai vis dažniau susiduriama su komercinių paslapčių paviešinimo bei naudojimo problema. Tam tikrais atvejais komercinės paslapties perdavimas, naudojimas gali būti prilyginamas nesąžiningos konkurencijos veiksmams, kuomet ūkio subjekto konkurentai pasisavina kitų subjektų komercines paslaptis ir jas paviešina arba naudoja savo veikloje. Komercinių paslapčių apsaugos reglamentavimas Lietuvoje yra gana siauras bei nesusistemintas, tad retas ūkio subjektas gina savo pažeistas teises.

Nepaisant to, komercinės paslapties sąvoka bei atsakomybė už jos paviešinimą nėra nauja. Atskiri Baudžiamojo Statuto straipsniai numatė atsakomybę už verslo, gamybos, kredito įstaigos, banko, akcininkų draugijos paslapčių paviešinimą¹. Pavyzdžiui, Baudžiamojo statuto 363⁶ str. numatė atsakomybę įmonės tarnautojams, darbininkams bei mokiniams už verslo paslapties pranešimą ar perdavimą asmenims, neturintiems teisės su ja susipažinti, o 544 str. numatė atsakomybę už kredito įstaigos, akcininkų draugijos arba banko įstaigos paslapties paskelbimą. Tačiau sąvoka „*komercinė paslaptis*“ dar nebuvo įtvirtinta, vis dėlto teigtina, jog Baudžiamojo statuto formuluotės atitiktų šiuolaikinę komercinės paslapties sampratą, t.y. minėtų paslapčių paviešinimas turėtų būti suprantamas kaip komercinių paslapčių paviešinimas. Tokia išvada darytina ir dėl vartotinos sąvokos „verslo paslaptis“. Tai reiškia, jog ne atsakomybė galėjo būti taikoma ne už bet kokios paslapties atskleidimą. 1999 m. balandžio 2 d. įsigaliojusiam Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme (toliau – **KĮ**) jau atsirado komercinės paslapties sąvoka – „*Komercinė paslaptis – ūkio subjektui priklausanti ir viešai neatskleista techninė, technologinė, komercinė ar organizacinė informacija, dėl kurios slaptumo išsaugojimo ūkio subjektas imasi tam tikrų priemonių, išskyrus informaciją, kuri pagal Lietuvos Respublikos įstatymus negali būti laikoma komercine paslaptimi*“².

Taigi, kaip minėta, komercinės paslapties sąvoka ir atsakomybė už komercinės paslapties paviešinimą nėra naujiena Lietuvos teisinėje sistemoje, tačiau iki šių dienų ne itin gausi praktika lemia, jog ši tema yra aktuali dėl kelių pagrindinių dalykų.

Pirma, dabartinės komercinės paslapties sąvokos bei komercinės paslapties savininko pažeistų teisių gynimo būdai yra reglamentuoti itin abstrakčiai ir neišsamiai. Lietuvoje komercinių paslapčių apsaugos teisinis reglamentavimas nėra susistemintas viename teisės akte, tačiau išskaidytas po įvairius įstatymus, o galimi pažeistų teisių gynimo būdai reglamentuoti itin siaurai.

¹ KAVOLIS, M.; BIELIACKINAS, S. *Baudžiamasis statutas su papildomais baudžiamaisiais įstatymais ir komentarais*. Kaunas: Gutmano knygynas, 1934, p. 480, 307, 308.

² Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas. *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 30-856.

Dabartinio lygio reglamentavimas yra pakankamai problemiškas ir lemia, jog komercinių paslapčių savininkams gali būti sunku išnagrinėti visus galimus pažeistų teisių gynimo būdus bei pasirinkti patį tinkamiausią. Tą įrodo ir 2016 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos priimta direktyva (ES) 2016/943 dėl neatskleistos praktinės patirties ir verslo informacijos (komercinių paslapčių) apsaugos nuo neteisėto jų gavimo, naudojimo ir atskleidimo³ (toliau – **Direktyva**), kuri yra skirta būtent tam, jog būtų užtikrinama aukštesnio lygio komercinių paslapčių apsauga.

Antra, komercinių paslapčių apsaugos svarba vis labiau išryškėja ir globaliu mastu. Ne vienoje šalyje yra priimami įstatymų pakeitimai tam, jog komercinių paslapčių savininkams būtų užtikrinta aukštesnio lygio apsauga, numatant konkrečius apsaugos mechanizmus.

Trečia, Lietuvoje komercinių paslapčių savininkų pažeistų teisių gynimo būdai yra itin abstraktūs ir nesusisteminti. Savininkams yra perkeliama itin didelė našta, norint įrodyti, jog komercinė paslaptis buvo paviešinta ir ją naudoja ar bent jau žino kiti ūkio subjektai. Savininkai privalo įrodyti, jog jie iš tiesų yra komercinių paslapčių savininkai ir tai, jog komercinė paslaptis atitinka įstatymo numatytus kriterijus.

Ketvirta, Lietuvos teismų praktikoje nėra gausu pavyzdžių, kuriuose būtų išsamiai išaiškinti galimi gynybos būdai bei nėra atlikta išsamesnė nuostolių atlyginimo problematikos analizė, kurioje būtų nurodyta, kokiais kriterijais bei įrodymais yra pagrindžiami patirti nuostoliai ir apskritai, kokie patirti nuostoliai gali būti atlyginami. Remiantis šiuo, teigtina, jog teismų praktika dar nėra pakankamai išsivysčiusi, jog komercinių paslapčių savininkams būtų aiškiai suvokiama, kokių nuostolių atlyginimo galima tikėtis, kokiais kriterijais yra nustatomas nuostolių dydis bei kokius įrodymus reikėtų pateikti teismui.

Būtent nurodytos priežastys ir suponuoja išvadą, jog komercinių paslapčių savininko pažeistų teisių gynimo būdų tematika yra aktuali ir svarbi šiuolaikinėje Lietuvos teisėje.

Darbo tikslas ir uždaviniai

Darbo tikslą bei tyrimo uždavinius iš esmės apibūdina pats darbo pavadinimas – komercinių paslapčių savininko pažeistų teisių gynimo būdai. Šiuo magistriniu darbu yra siekiama išnagrinėti Lietuvos Respublikos įstatymus, teismų praktiką ir doktriną, reglamentuojančią komercinių paslapčių savininko pažeistų teisių gynimo būdus, išnagrinėti jų probleminius aspektus, pasiūlyti papildomus gynimo būdus bei kriterijus, kuriais remiantis būtų nustatomi atlygintini nuostoliai. Pagrindiniai keliami uždaviniai: 1) išnagrinėti komercinės paslapties sampratą ir atskleisti jai

³ 2016 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/943 dėl neatskleistos praktinės patirties ir verslo informacijos (komercinių paslapčių) apsaugos nuo neteisėto jų gavimo, naudojimo ir atskleidimo.

taikomus kriterijus, 2) išnagrinėti komercinės paslapties objektą, 3) išnagrinėti galimus komercinės paslapties savininko pažeistų teisių gynimo būdus, 4) išnagrinėti nuostolių atlyginimo problematiką.

Darbo metodai

Šiame magistriniame darbe dominuoja mokslinės literatūros ir dokumentų analizės bei apibendrinimo metodai, kuriais buvo siekiama perteikti literatūroje išreiškiamą poziciją dėl informacijos, laikomos komercine paslaptimi, jos apsaugos bei nuostolių atlyginimo mechanizmo bei išanalizuoti taikytinus teisės aktus. Tuo pačiu, naudotas istorinis metodas, kuriuo buvo siekiama atskleisti komercinės paslapties istorinį aspektą Lietuvoje, nurodant pirminius teisės aktus, kuriuose buvo įtvirtinta komercinės paslapties apsauga, perteikiant istorinį komercinės paslapties apsaugos reglamentavimo kitimą. Vertinant komercinės paslapties sąvoką bei galimus pažeistų teisių gynimo būdus buvo naudotas lyginamasis metodas, kuriuo buvo lyginta Jungtinės Karalystės, Italijos Respublikos, Švedijos Karalystės ir kitų valstybių reglamentavimas bei teismų praktika. Šios šalys buvo parinktos atsižvelgiant į skirtingus reglamentavimo ypatumus, pavyzdžiui, Italijos Respublika yra laikoma išskirtine valstybe Europos Sąjungos mastu, kurioje įtvirtinta itin aukšto lygio komercinių paslapčių apsauga, o Švedijos Karalystė – viena iš nedaugelio valstybių, turinčių atskirą įstatymą, skirtą komercinių paslapčių apsaugai.

Svarbiausi šaltiniai

Šiame darbe buvo naudotasi tiek Lietuvos, tiek užsienio autorių šaltiniais, teisės aktais bei teismų praktika. Pagrindiniai šiame darbe naudoti šaltiniai – Europos Komisijos užsakymu atliktos studijos, nagrinėjusios komercinių paslapčių apsaugos tematiką visos Europos Sąjungos mastu, išskiriant galimus pažeistų teisių gynimo būdus pagal kiekvieną valstybę narę, Gintarės Surblytės knyga „*The refusal to disclose trade secrets as an abuse of market dominance*“, leidinio „*Journal of Intellectual Property Law & Practice*“ straipsniai bei Lietuvoje leidžiamo leidinio „*Justitia*“ straipsniai. Šių šaltinių pagalba buvo analizuota komercinės paslapties sąvoka bei gynimo būdai įvairiose valstybėse.

1. Komercinės paslapties samprata bei objektas

Atlikus Lietuvos Respublikos įstatymų analizę komercinės paslapties sąvokos užuomazgų civiliniuose santykiuose galima rasti jau Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) redakcijoje, įsigaliojusioje nuo 1994 m. birželio 10 d., kurios 601 str. numatė, jog kartu su įmone įpėdiniams pereina ir teisės į gamybinę paslaptį (*know-how*)⁴. Ši sąvoka nebuvo iki galo išaiškinta tuo metu galiojusioje redakcijoje, tačiau manytina, jog pastaroji iš esmės turėjo atitikti šiuolaikinę komercinės paslapties sąvoką, apimant kiek siauresnę informacijos kiekį.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso⁵ (toliau – BK) redakcijoje, kuri įsigaliojo 1995 m. sausio 1 d., 318 str. buvo numatyta atsakomybė už pramoninės ar komercinės paslapties paskelbimą. Tačiau nurodytos redakcijos BK nebuvo pateikiamos jokios sąlygos ar kitokie komercinę paslaptį apibrėžiantys kriterijai, tad nėra aišku už kokias nusikalstamas veikas būtų kilusi minėta baudžiamoji atsakomybė, kadangi, laikytina, jog šios įstatymo redakcijos galiojimo periodu nebuvo apibrėžtas nusikalstamos veikos objektas.

Iš pateiktos istorinių teisės aktų analizės darytina išvada, jog Lietuvai atkūrus nepriklausomybę buvo stengtasi įtvirtinti komercinių paslapčių apsaugą įstatymuose. Tačiau toks reguliavimas iš esmės nekūrė pridėtinės vertės, kadangi nebuvo išaiškintas esminis dalykas – komercinės paslapties sąvoka. Atsižvelgiant į tai, ūkio subjektai negalėjo deramai įsivertinti ar turima informacija yra komercinė (gamybinė) paslaptis, ar yra galimybė kreiptis į teisėsaugos institucijas dėl teisinės apsaugos prieš neteisėtus veiksmus.

Šiuolaikiniame CK 1.116 str. 1 d. yra pateikiama modernesni bei abstrakti komercinės paslapties sąvoka, nurodant, jog „*informacija laikoma komercine (gamybine) paslaptimi, jeigu turi tikrą ar potencialią komercinę (gamybinę) vertę dėl to, kad jos nežino tretieji asmenys ir ji negali būti laisvai prieinama dėl šios informacijos savininko ar kito asmens, kuriam savininkas ją yra patikėjęs, protingų pastangų išsaugoti jos slaptumą*“⁶. Kaip matyti, CK įtvirtinta sąvoka abstrakčiai nurodo, kas gali būti laikoma komercine paslaptimi, nenurodant konkrečių informacijos rūšių bei nepateikiant jokio sąrašo. Tačiau iš šios normos analizės galima išskirti nurodytus informacijai, laikomai komercine paslaptimi, keliamus reikalavimus:

1. informacija turi būti slapta (jos neturi žinoti jokie tretieji asmenys ir ji neturi būti laisvai prieinama);

⁴ Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso pakeitimo ir papildymo“. *Valstybės žinios*, 1994, nr. 44-805.

⁵ Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo, pataisos darbų ir baudžiamojo proceso kodeksų pakeitimo ir papildymo“. *Valstybės žinios*, 1994, nr. 60-1182.

⁶ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 77-2262.

2. informacija turi turėti tikrą ar potencialią komercinę (gamybinę) vertę;
3. informacijos apsaugai turi būti imtasi protingų pastangų.

Manytina, jog tokios sąvokos susiformavimui itin didelę reikšmę turėjo ir tarptautiniai teisės aktai bei tarptautinės sutartys. 1994 m. balandžio 15 d. priimta Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisės aspektų, susijusių su prekyba⁷ (toliau – **TRIPS**) reglamentuoja komercinių paslapčių apsaugą. Būtina pažymėti, jog TRIPS sutartis iš esmės yra skirta tik intelektinės nuosavybės objektų apsaugai. Būtent TRIPS sutarties 1 str. 2 d. numato, jog terminas „intelektinė nuosavybė“ yra taikomas visoms intelektinės nuosavybės kategorijoms, esančioms nurodytoms TRIPS sutarties II dalyje, o TRIPS sutarties 39 str. numato komercinių paslapčių apsaugą, nurodant, jog „fiziniai bei juridiniai asmenys turi turėti galimybę pagal įstatymą neleisti jų kontroliuojamos informacijos atskleisti kitiems ar kitiems ją įsigyti arba naudoti be jų sutikimo būdu, kuris prieštarautų sąžiningai komercijos praktikai“. Tame pačiame straipsnyje yra numatyti ir informacijai, laikomai komercine paslaptimi, keliami reikalavimai:

1. informacija turi būti slapta, kurios niekas nežino arba asmenys, dirbantys panašioje aplinkoje jos lengvai negali gauti;
2. informacija turi turėti komercinę vertę, nes yra slapta;
3. asmuo turi stengtis išlaikyti informaciją slaptą.

Kaip matyti, CK bei TRIPS sutartyje pateikiami komercinei paslaptčiai keliami reikalavimai yra iš esmės identiški, o pastebėtini skirtumai yra tik konkrečių sakinių formuluotėje. Toks reglamentavimo sutapimas yra logiškai pagrindžiamas, atsižvelgiant į tai, jog Lietuva prie TRIPS sutarties prisijungė 2001 m., o būtent šiais metais ir įsigaliojo CK. Taigi, manytina, jog įstatymų leidėjai nesistengė sukurti savito komercinių paslapčių apsaugos reglamentavimo, tačiau perėmė pagrindines nuostatas iš TRIPS sutarties. Tai, be abejonės, nėra blogai, tačiau yra pripažįstama, jog TRIPS numato tik minimalius komercinių paslapčių apsaugos standartus⁸.

Pažymėtina, jog iniciatyvų ar užuominų, jog Lietuvoje yra reikalingas atskiras įstatymas, reglamentuojantis komercines paslaptis, buvo ir anksčiau, tačiau jos niekada nebuvo visiškai įgyvendintos⁹.

⁷ Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (**TRIPS**). *Valstybės žinios*, 2001, nr. 46-1620

⁸ *Study on Trade Secrets and Confidential Business Information in the Internal Market*. 2013, p. 3 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/trade-secrets/130711_final-study_en.pdf>.

⁹ Teisės ir teisėtvarkos pagrindinio komiteto išvada dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 25, 35, 317 ir 318 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir papildymo 317¹ straipsniu įstatymo projekto (P-1896) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.88131>>.

1.1. Komercinių paslapčių samprata Lietuvos teismų praktikoje

Taigi, padarius išvadą, jog CK 1.116 str. numatytas komercinių paslapčių reglamentavimas yra neišsamus ir ganėtinai abstraktus, o tam tikri kriterijai nėra iki galo aiškūs, šioje darbo dalyje bus atliekama Lietuvos teismų praktikos analizė. Ši analizė bus atliekama siekiant išsiaiškinti, kokiais atvejais praktikoje informacija yra laikoma komercine paslaptimi, kokia yra tam tikrų kriterijų reikšmė bei aiškinimas.

Informacijos slaptumas. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) praktikoje pažymima, jog slaptumas yra ne teisės, tačiau fakto klausimas¹⁰. Vienas iš problemiškesnių šio kriterijaus aspektų – koks turi būti slaptumo lygis (absoliutus ar santykinis), t.y. ar jau vien pats faktas, jog tam tikras kitas subjektas žino kito subjekto komercinę paslaptį reiškia, jog informacija praranda slaptumo požymį? Manytina, jog informacijos slaptumas šiuo atveju būtų išlaikomas, kadangi informacijai nėra keliamas absoliutaus slaptumo standartas¹¹. Reikšmingas slaptumo kriterijų papildantis aspektas yra informacijos savininko pastangos, kurių pastarasis ėmėsi siekiant apsaugoti informacijos slaptumą¹². Konstruktyviausia LAT pozicija, aiškinant slaptumo kriterijų, buvo pateikta 2015 m. gegužės 22 d. priimtoje nutartyje, kurioje buvo pažymėta, jog *„informacija yra slapta ta prasme, kad kaip visumos ar kaip tikslaus jos komponentų konfigūracijos ir jos surinkimo atkartojimo apskritai nežino arba lengvai jos negauna tos aplinkos asmenys, kurie paprastai dirba su aptariamąja informacija“*¹³.

Pastarasis aiškinimas dar labiau sustiprina poziciją, jog komercinę paslaptį sudarančiai informacijai nėra keliamas absoliutaus slaptumo standartas, reiškiantis, kad informacija nėra žinoma absoliučiai jokiam trečiajam asmeniui. O tuo pačiu, tokia pozicija sustiprina komercinių paslapčių savininkų apsaugą, kadangi komercinės paslapties apsauga nuo trečiųjų asmenų neteisėtų veiksmų būtų prarandama tik tuo atveju, jeigu informacija būtų žinoma viešai arba kitokiu būdu būtų lengvai prieinama kitiems konkurentams. Slaptumo reikalavimo įvedimas yra logiška priemonė, suteikiant apsaugą komercinių paslapčių savininkams, kadangi komercinei paslaptčiai nėra keliamas naujumo reikalavimas¹⁴ (būtent pastaruoju požymiu komercinė paslaptis skiriasi nuo kitų pramoninės nuosavybės objektų).

¹⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Diteilas“ v. UAB „Chemika“, Nr. 3K-3-326/2012.

¹¹ Ibidem.

¹² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. gruodžio 3 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Cleanex“ v. UAB „Romula“, Nr. 3K-3-524/2014.

¹³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gegužės 22 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Vlatana Spedition“, A. T., Nr. 3K-3-317-916/2015.

¹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Tirola“, Nr. 3K-7-6-706/2016.

Tačiau norint pripažinti informaciją komercine paslaptimi – vien tik slaptumo požymio įrodymas nėra pakankamas, kadangi tokiu atveju tai būtų laikoma tik paslaptimi (galimai ir konfidencialia informacija), tačiau ne komercine paslaptimi¹⁵.

Tikra ar potenciali komercinė (gamybinė) vertė. Tam, jog informacija sudarytų komercinę paslaptį yra būtina ne tik tai, jog informacija būtų slapta, tačiau pastaroji informacija turi suteikti jos savininkui konkurencinį pranašumą¹⁶, pastaraisiais LAT praktikoje yra pripažįstami verslo privalumai, gamybinis pranašumas, finansinė nauda ar kt.¹⁷ LAT praktikoje taipogi nurodoma, jog vien faktas, jog informacijos, sudarančios komercinę paslaptį, slaptumas sukuria tam tikrą vertę (konkurencinį pranašumą), kadangi jos nežino jokie tretieji asmenys¹⁸, tad šių dviejų kriterijų (t.y. slaptumo bei tikros ar potencialios vertės) atskyrimas iš esmės nėra įmanomas. Informacijos vertės nustatymas – sudėtingas uždavinys, kadangi informacijos vertė yra vertinama per ekonominę (komercinę) naudą, kuri gali būti tiek reali (gaunama reali nauda) arba potenciali (nauda bus gaunama tik ateityje). Ekonominė nauda sukuria pranašumą prieš kitus rinkos subjektus, o būtent ekonominė vertė kyla dėl informacijos retumo bei slaptumo¹⁹. Komercinės vertės egzistavimas tam tikrais atvejais gali būti pripažintas be papildomo įrodinėjimo, tačiau vertinant ar konkretūs duomenys turi komercinę vertę, komercinės paslapties vertė gali būti ir įrodinėjimo objektu²⁰. Tačiau, kaip minėta, pagrindinė šio kriterijaus problematika – potencialios vertės nustatymas, kadangi, suprantama, jog tokia potenciali vertė turėtų būti motyvuota ir pagrįsta. Tad kyla klausimas – kaip komercinės paslapties savininkas galėtų įrodyti informacijos vertę, kuri galimai atsirastų tik ateityje. Manytina, jog tam tikrais atvejais galėtų užtekti to, jog bus sukurtas naujas komercinis produktas ar informacija kitokiu būdu ateityje bus pradėta realizuoti. Tačiau numatant potencialios vertės kriterijų kyla problema, jog subjektai gali imtis piktnaudžiauti susiklosčiusia situacija, prašant apginti teises į informaciją, kurios reali vertė yra mažareikšmė. Teismų praktika vertinant šį kriterijų nėra išvystyta, tad kyla daug klausimų, kokiais vertinamaisiais kriterijais būtų vadovaujama, pripažįstant potencialią komercinę vertę. Vis dėlto, suprantama, jog tam tikrais atvejais net ir informacija, kurios pagrindu yra išrandamas naujas gaminys, gali būti komerciškai nepasiteisinusi bei bevertė.

¹⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. spalio 27 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Transekspedicija“ v. UAB „Lastra“, L. A., S. V., A. S., Nr. 3K-3-447/2014.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Tirola“, Nr. 3K-7-6-706/2016.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gegužės 22 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Vlatana Spedition“, A. T., Nr. 3K-3-317-916/2015.

²⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2006 m. rugsėjo 20 d. nutartis civilinėje byloje G. Z. v. AB „Parex bankas“, Nr. 3K-3-499/2006. Teismų praktika. 2006, 26.

Protingos pastangos, siekiant apsaugoti informaciją. CK 1.116 str. 1 d. nustatytas reikalavimas imtis protingų pastangų išsaugoti informacijos, kuri laikoma komercine paslaptimi, slaptumą, tikriausiai yra vienas iš problemiškesnių kriterijų ir be teismų praktikos analizės būtų galima sunkiai suprasti, kokios pastangos yra laikomos protingomis. Ilgą laikotarpį nebuvo susiformavusi nuosekli praktika ir suinteresuoti asmenys negalėjo tinkamai įvertinti, kokių priemonių jie privalo imtis apsaugant komercines paslaptis. Ankstesnėje LAT praktikoje buvo susiformavusi pozicija, jog protingos pastangos yra vertinamos pagal tai „ar jis priėmė sprendimą paskelbti konkrečius duomenis kaip saugotinus ir ėmėsi protingų saugos priemonių – nustatė informacijos naudojimo tvarką, jos platinimo draudimus ir kt.“²¹ Tokia pozicija buvo toliau plėtojama, teigiant, jog protingos pastangos siekiant apsaugoti komercinę paslaptį apima fizines, technines, teisines, organizacines ar kitokias priemones ir turi būti vertinama ar apskritai buvo imtasi tam tikrų saugos priemonių. Tačiau kartu jau buvo atkreiptas dėmesys, jog siekiant nepagrįstai nesusiaurinti komercinės paslapties, komercinės paslapties savininko dedamos pastangos turėtų būti „protingos“, o ne „ypatingos“, pateikiant pavyzdį, jog protingomis pastangomis išsaugoti informacijos slaptumą galėtų būti laikomos ir papildomos sutarčių nuostatos, kuriuose būtų įtvirtinama konfidencialumo pareiga²². Iš esmės, nurodytos pozicijos praktikoje evoliucionavo ir pamažu keitėsi. Pavyzdžiui, 2015 m. spalio 6 d. priimtoje LAT nutartyje buvo išskiriama, jog protingos pastangos vertinamos atsižvelgiant į tai, kaip tokia informacija buvo apibūdinta, ar darbuotojai buvo informuoti apie informacijos komercinę vertę, ar informacija nebuvo viešai prieinama²³. Atsižvelgus į pateiktas LAT pozicijas vertinant protingumo kriterijų apsaugant komercines paslaptis, darytina tik viena išvada – praktika ankstesniu laikotarpiu nebuvo iki galo susiformavusi ir rėmėsi tik ant tam tikrų vertinamųjų kriterijų, kurie iki galo nebuvo apibrėžti taip, jog būtų suprantamesni komercinių paslapčių savininkams. Tačiau 2016 m. vasario 5 d. LAT priimtoje nutartyje buvo plačiai pasisakyta, kokios pastangos yra laikytinos protingomis. Šioje nutartyje pažymėta, jog nereikėtų suabsoliutinti slaptumo užtikrinimo poreikio, o taikytinos apsaugos priemonės neturėtų iš esmės apsunkinti subjekto ūkinės komercinės veiklos vykdymo ir reikalauti neproporcingų išteklių. Konkretus apsaugos standartas turėtų būti nustatomas atsižvelgiant į informacijos esmę, pobūdį, panaudojimo sritis bei būdus, ekonominę vertę. Svarbu ir tai, jog subjektai pasirinktų būdus, leidžiančius vienareikšmiškai nustatyti ir fiksuoti tam tikro

²¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2006 m. rugsėjo 20 d. nutartis civilinėje byloje G. Z. v. AB „Parax bankas“, Nr. 3K-3-499/2006. Teismų praktika. 2006, 26.

²² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Diteilas“ v. UAB „Chemika“, Nr. 3K-3-326/2012.

²³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. spalio 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-402-677/2015. Teismų praktika. 2015, 44, p. 338-348.

asmens žinojimo apie tai, kas yra komercinė paslaptis, faktą²⁴. Pateikta LAT pozicija – suprantamesnė, aiškesnė ir, manytina, jog komercinių paslapčių savininkams įnešė ženkliai daugiau supratimo, kokių pastangų jiems reikėtų imtis, siekiant apsaugoti savo turimas komercines paslaptis.

1.2. Komercinė paslaptis kaip intelektinės nuosavybės objektas

Sprendžiant dėl komercinių paslapčių apsaugos ir galimų gynimo būdų yra svarbu išsiaiškinti ar komercinės paslaptys yra laikytinos intelektinės nuosavybės objektu. Hogan Lovells International LLP Europos Komisijai pateiktoje ataskaitoje nurodoma, jog iš Lietuvos teisės aktų negalima nustatyti ar komercinės paslaptys yra pripažįstamos intelektinės nuosavybės objektu, o pagrindinis šaltinis, naudojamas siekiant patvirtinti šį teiginį yra Paryžiaus Konvencija²⁵. Tačiau su tokia pozicija negalima sutikti be detalesnės apžvalgos.

Tikėtina, jog didžiausia problema, siekiant pasinaudoti intelektinės nuosavybės apsaugos priemonėmis, kiltų dėl to, kad 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamentui ir Tarybai priėmus direktyvą 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo²⁶ (toliau – **EB Direktyva**), Lietuvoje nebuvo priimti jokie įgyvendinamieji teisės aktai, kurie būtų skirti komercinių paslapčių apsaugai. Tad galbūt toks teisinis vakuumas yra todėl, jog Lietuvoje komercinės paslaptys nėra pripažįstamos intelektinės nuosavybės objektu?

Atsakant į užduotą klausimą yra aktualu nurodyti Lietuvos teismų praktikos suformuotą poziciją. Apžvelgus LAT praktiką akivaizdu, jog LAT praktikoje EB Direktyvos nuostatos sprendžiant ginčus, susijusius su komercinėmis paslaptimis, nebuvo pritaikytos ir papildomi apsaugos mechanizmai nebuvo pritaikyti, tačiau būtina atkreipti dėmesį į 2015 m. vasario 6 d. priimtą nutartį, kurioje buvo atkreiptas dėmesys būtent į tai, jog Europos Sąjungos valstybėse nėra vieningos pozicijos ar EB Direktyva yra taikoma ir komercinėms paslaptims²⁷.

Nepaisant to, jog Lietuvos teismų praktikoje EB Direktyvos nuostatos nebuvo pritaikytos komercinių paslapčių apsaugai, LAT praktikoje yra susiformavęs požiūris, jog Lietuvoje komercinės paslaptys yra pripažįstamos intelektinės nuosavybės objektu, o tiksliau – pramoninės nuosavybės objektu. Pastarasis požiūris buvo suformuotas 2012 m. birželio 26 d. priimtoje LAT

²⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Tirola“, Nr. 3K-7-6-706/2016.

²⁵ HOGAN LOVELLS LLP. *Report on trade secrets for the European Commission*. 2011, p. 20 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/trade-secrets/120113_study_en.pdf>.

²⁶ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo.

²⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. vasario 6 d. nutartis civilinėje byloje UAB „SDG“ v. UAB „Verslo aljansas“, Nr. 3K-3-24-421/2015.

nutartyje, kurioje buvo teigiama, jog „komercinės paslaptys yra pramoninės nuosavybės objektas, taigi, kaip ir visi kiti pramoninės nuosavybės objektai (patentai, prekių ženklai, dizainas, pan.) yra svarbi konkuravimo rinkoje priemonė“²⁸. Pastarasis išaiškinimas, patvirtinantis, jog komercinės paslaptys yra pramoninės nuosavybės objektai atspindėjo ir vėlesnėse LAT nutartyse²⁹.

Pozicija, jog komercinės paslaptys yra intelektinės nuosavybės objektas, sutinkama ir teisės doktrinoje. V. Guobys yra pažymėjęs, jog komercinės paslaptys yra intelektinė nuosavybė, tačiau to daugelis įmonių nežino³⁰. M. Stonkienė, nagrinėdama intelektinės nuosavybės rūšis bei teisinės apsaugos ypatumus, pažymėjo, jog išimtinės teisės į komercines paslaptis, kaip pramoninės nuosavybės objektą, yra saugomos neribotą laikotarpį³¹. Užsienio šaltiniuose komercinės paslaptys taipogi yra laikomos intelektinės nuosavybės objektais, pažymint, jog komercinės paslaptys yra vertingiausias intelektinės nuosavybės objektas³². Tačiau tokia pozicija turi ir priešingą nuomonę. Vien Europos Sąjungos mastu nėra vieningo atsakymo ar komercinės paslaptys yra intelektinės nuosavybės objektas, kadangi požiūris tarp valstybių narių yra visiškai skirtingas³³. Pagrindinis argumentas, kodėl komercinės paslaptys negali būti laikomos intelektinės nuosavybės objektu – savininkui nėra suteikiamos išimtinės teisės³⁴. Tačiau manytina, jog absoliučių išimtinių teisių suteikimas nėra būtinas, jog komercinės paslaptys būtų laikomos intelektinės nuosavybės objektais. Iš esmės, komercinių paslapčių savininkams yra suteikiamos tam tikros išimtinės teisės – numatyto reglamentavimo pagrindu yra draudžiama tretiesiems asmenims tokią informaciją neteisėtai įgyti, naudoti, perleisti, tačiau yra leidžiama savarankiškai sukurti analogišką komercinę paslaptį ar ją sukurti atvirktinės inžinerijos būdu. Doktrinoje sutinkama pozicija, jog komercinės paslaptys yra intelektinės kūrybinės veiklos rezultatas, jų teisine apsauga siekiama užtikrinti kūrėjams ne tik

²⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Diteilas“ v. UAB „Chemika“, Nr. 3K-3-326/2012.

²⁹ Pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Tirola“, Nr. 3K-7-6-706/2016; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Big trans“ v. UAB „Lietuvos pervežimo bendrovė, R. K., Nr. 3K-3-421-695/2015.

³⁰ GUOBYŠ, Vytautas. *Komercinės paslaptys – konkurencinio pranašumo įgijimo priemonė* [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.tb.lt/PIC/PNA/2_KOMERCINES_PASLAPTYS.pdf>.

³¹ STONKIENĖ, Marija. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Autorių teisė. 2011, p. 33 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2011_Stonkiene_autoriu_teise.pdf>.

³² COVINGTON & BURLING LLP. *The case for enhanced protection of trade secrets in the trans-pacific partnership agreement*. Jungtinės Amerikos Valstijos: U.S. Chamber of Commerce, p. 3 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.uschamber.com/sites/default/files/legacy/international/files/Final%20TPP%20Trade%20Secrets%208_0.pdf>.

³³ HOGAN LOVELLS LLP. *Report on trade secrets for the European Commission*. 2011, p. 38 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/trade-secrets/120113_study_en.pdf>.

³⁴ DUSTON, T.; MARSHALL, R., T. *Intellectual property protection for trade secrets and know-how*. Jungtinės Amerikos Valstijos, p. 1 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 18 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.ipo.org/wp-content/uploads/2013/04/IP_Protection_for_Trade_Secrets_and_Know-how1076598753.pdf>.

išimtinės turtinės teisės, tačiau ir asmeninės neturtinės teisės. Būtent dėl turinio vertingumo yra suteikiama išimtinė galimybė naudoti objekto turinį³⁵. Tačiau būtina priminti, jog komercinių paslapčių apsauga yra suteikiama tik prieš neteisėtai atskleidusius ar įgijusius komercinę paslaptį asmenis, bet ne prieš sąžiningus trečiuosius asmenis³⁶. Kiti autoriai nurodo, jog komercinių paslapčių savininkai įgyja išimtinės teisės, saugomas neribotą terminą³⁷.

Apibendrinant nurodytus teiginius galima daryti išvadą, jog vis dėlto komercinės paslaptys Lietuvoje yra laikomos intelektinės nuosavybės objektais. Taigi, galima preziumuoti, jog komercinių paslapčių savininkai galėtų pasitelkti ir papildomus gynimo būdus, kurie yra taikomi ginčiuose dėl intelektinės nuosavybės objektų. Apie tai bus rašoma kituose šio darbo skyriuose.

Visgi, komercinės paslaptys pasižymi tam tikrais ypatumais nuo kitų pramoninės nuosavybės objektų.

Pirma, komercinių paslapčių apsauga yra siejama su slaptumu (informacija nėra žinoma tretiesiems asmenims ir nėra vieša), o kitų pramoninės nuosavybės objektų atveju yra priešingai – apsauga yra siejama su registracija bei išviešiniu įstatymų nustatyta tvarka (tam tikrais atvejais gali būti, jog pramoninės nuosavybės objektai nėra registruojami, tačiau tam tikrų teisės aktų nustatytais atvejais yra viešai naudojami)³⁸.

Antra, komercinės paslaptys yra saugojamos nepriklausomai nuo to, ar jos pasižymi naujumo ar originalumo kriterijais. Pavyzdžiui, patentų (išradimų) teisėje objektai turi pasižymėti naujumu (objektas turi būti nežinomas technikos lygiu), o autorių teisėje objektai turi pasižymėti originalumu (neturi būti nukopijuoti, nuplagijuoti ir kt.)³⁹.

Trečia, komercinių paslapčių apsauga iš esmės yra neribota (t.y. apsauga yra suteikiama neribotam laiko terminui). Tuo tarpu kitų pramoninės nuosavybės objektų atveju apsauga yra ribota ir suteikiama tik tam tikram laikui nuo registracijos. Manytina, jog tam tikrais atvejais saugoti informaciją kaip komercinę paslaptį yra daug naudingiau, tačiau reikalauja daugiau investicijų į apsaugą bei nėra suteikiamos užtikrintos išimtinės teisės, kadangi nuo to momento, kai informacija tampa viešai prieinama, ji netenka komercinės paslapties statuso ir toliau nėra saugojama.

³⁵ BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 36.

³⁶ Ibidem, p. 807.

³⁷ STONKIENĖ, Marija. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Autorių teisė. 2011, p. 31 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2011_Stonkiene_autoriu_teise.pdf>.

³⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Diteilas“ v. UAB „Chemika“, Nr. 3K-3-326/2012.

³⁹ Ibidem.

1.3. Užsienio šalių teisinis reglamentavimas bei teismų praktika

Nepaisant Lietuvoje vyraujančio abstraktaus ir neišsamaus komercinių paslapčių reglamentavimo, Lietuva vis dėlto šioje srityje yra labiau pažengusi nei tam tikros kitos Europos Sąjungos šalys (bent jau teisinio reglamentavimo prasme). Vokietija, Suomija, Graikija, Danija ir dalis kitų Europos Sąjungos šalių narių apskritai neturi teisinio reglamentavimo, kuriame būtų pateikiama aiški komercinės paslapties samprata⁴⁰. Atsižvelgiant į nurodytą, toliau šiame skyriuje bus aptariama komercinės paslapties samprata įvairiuose kituose valstybėse.

Vokietija. Vokietijoje komercinės paslaptys yra saugomos pagrinde remiantis tik Vokietijos Federacinės Respublikos nesąžiningos konkurencijos įstatymo⁴¹ nuostatomis. Šio įstatymo 17 straipsnis nurodo, jog yra draudžiama atskleisti komercines paslaptis, užsiimti komerciniu šnipinėjimu ir neteisėtu komercinės paslapties naudojimu. Tačiau Vokietijos įstatymai nenumato tikslaus apibrėžimo, kas yra laikoma komercine paslaptimi⁴². Pažymėtina, jog Vokietijoje yra laikomasi požiūrio, jog informacija, kuri gali būti laikoma komercine paslaptimi, apima verslo subjektų konfidencialią informaciją⁴³, tačiau šioje valstybėje komercinė paslaptis nėra laikoma intelektinės nuosavybės objektu⁴⁴.

Vokietijoje komercinės paslaptys saugomos remiantis tik susiformavusia teismų praktika, kurioje nurodoma, jog komercine paslaptimi gali būti laikoma informacija, kuri yra susijusi su konkrečiu įmonės verslu, yra žinoma tik tam tikram ratui asmenų, yra saugoma dėl ekonominių sumetimų ir konkreti įmonė turi interesą tą informaciją apsaugoti⁴⁵.

Tokia formuluotė Vokietijos Aukščiausiajame Teisme jau nesikeičia daugelį metų, tad galima teigti, jog komercinės paslapties sąvoka bei samprata iš esmės Vokietijoje yra formuojama tik teismų pagalba. Vokietijos Aukščiausiasis Teismas pateikia tokią formuluotę: „*komercinė paslaptis yra informacija, susijusi su tam tikru verslu, yra žinoma tik ribotam asmenų ratui, taigi yra*

⁴⁰ GRASSIE, Gill. *Trade secrets: the new EU enforcement regime*. Oxford University Press: Journal of Intellectual Property Law & Practice, 2014, vol. 9, no. 8, p. 678 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://jiplp.oxfordjournals.org>>.

⁴¹ Vokietijos Federacinės Respublikos nesąžiningos konkurencijos įstatymas [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 9 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/de/de137en.pdf>>.

⁴² SCHMOLL, Andrea. *Trade secrets under German law* [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 26 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.osborneclarke.com/insights/trade-secrets-under-german-law/>>.

⁴³ SURBLYTĖ, Gintarė. *The refusal to disclose trade secrets as an abuse of market dominance*. Berne: Stämpfli, 2011, p. 49.

⁴⁴ SURBLYTĖ, Gintarė. *The refusal to disclose trade secrets as an abuse of market dominance*. Berne: Stämpfli, 2011, p. 59.

⁴⁵ SPLITTGERBER, A.; ROCKSTOH, S. *Protecting Trade Secrets in Germany*. 2013 [interaktyvus] [žiūrėta 2017 m. vasario 26 d.]. Prieiga per internetą: <<http://blogs.orricks.com/trade-secrets-watch/trade-secrets-laws/protecting-trade-secrets-in-germany/>>.

paslaptis, ir yra saugojama jos savininko valios, kuri yra sąlygojama teisėto intereso, siekiant išlaikyti informaciją paslaptimi“⁴⁶. Savininko tikslas išsaugoti informacijos slaptumą yra preziumuojamas, kuomet egzistuoja objektyvus komercinis tikslas⁴⁷.

Informacija, kad ji būtų laikoma komercine paslaptimi, neturi atitikti kitiems intelektinės nuosavybės objektams keliamų reikalavimų, t.y. ji neturi būti nauja, autorinė (kūrybinė), ji gali būti tik dalis techninės informacijos, kurią žino tam tikras asmuo, neišreiškus jos tam tikra fizine forma⁴⁸.

Interesas išlaikyti informaciją slaptą nėra siejamas su komercinės paslapties verte. Absoliutus slaptumas nėra būtinas, o pats siauras asmenų ratas, žinantis komercinę paslaptį, yra fakto klausimas. Jeigu komercinę paslaptį žino platus ratas asmenų, informacija nebus laikoma komercine paslaptimi, išskyrus atvejus, kuomet jie visi yra susaistyti konfidencialumo įsipareigojimo. Taigi, yra atsižvelgiama ne į patį faktą, jog informaciją žino platus ratas asmenų, tačiau į faktą, jog informacijos slaptumas vis tiek yra užtikrinamas. Vokietijoje yra leidžiama savarankiškai ir sąžiningai atrasti komercinę paslaptį, atsižvelgiant į pastangas, išlaidas, terminą (t.y. yra leidžiama apgražos inžinerija). Informacija neteks komercinės paslapties statuso, kuomet ji taps žinoma visuomenei arba bet koks subjektas galės be didelių pastangų ją sužinoti⁴⁹.

Panaši situacija vyrauja ir **Jungtinėje Karalystėje**, kurioje nėra sukurta jokia įstatyminė bazė, skirta apsaugoti komercines paslaptis ir jų savininkus. Jungtinės Karalystės sistema remiasi papročių teise bei precedentais. Tad atitinkamai, komercinės paslapties sąvoka nėra apibrėžta įstatyminiu lygmeniu, tačiau teismų praktikoje yra nurodoma, jog komercinei paslapčiai yra keliami itin aukšti detalumo bei konfidencialumo⁵⁰ reikalavimai, norint identifikuoti, jog buvo atskleista ar naudojama kito subjekto komercinė paslaptis. Komercine paslaptimi galima laikyti receptus, formules, procesus, finansinę informaciją, klientų sąrašus, piešinius ir kitą panašią informaciją⁵¹.

⁴⁶ Federal Supreme Court of Germany of 27 April 2006 (Kundendatenprogramm), 2006, GRUR 1044, cituojama pagal SURBLYTĖ, Gintarė. *The refusal to disclose trade secrets as an abuse of market dominance*. Berne: Stämpfli, 2011.

⁴⁷ SURBLYTĖ, Gintarė. *The refusal to disclose trade secrets as an abuse of market dominance*. Berne: Stämpfli, 2011, p. 51.

⁴⁸ Köhler/Bornkamm UWG, supra note 234, 17 paragrafas 11, Kraßer, 1970, GRUR 587, cituojama pagal SURBLYTĖ, Gintarė. *The refusal to disclose trade secrets as an abuse of market dominance*. Berne: Stämpfli, 2011.

⁴⁹ SURBLYTĖ, Gintarė. *The refusal to disclose trade secrets as an abuse of market dominance*. Berne: Stämpfli, 2011, p. 52, 53.

⁵⁰ SURBLYTĖ, Gintarė. *The refusal to disclose trade secrets as an abuse of market dominance*. Berne: Stämpfli, 2011, p. 76.

⁵¹ GRASSIE, Gill. *Trade secrets: the new EU enforcement regime*. Oxford University Press: Journal of Intellectual Property Law & Practice, 2014, vol. 9, no. 8, p. 678 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://jiplp.oxfordjournals.org>>.

Komercinių paslapčių apsauga, lyginant su konfidencialios informacijos apsauga apima ženkliai siauresnį spektrą informacijos, tačiau suteikiama teisinė apsauga yra platesnė⁵².

Jungtinės Karalystės teismų praktikoje yra pažymima, jog komercinė paslaptis yra kažkas, kas yra ne vieša nuosavybė ir nėra viešai žinoma⁵³, o jai yra keliami pagrindiniai keturi reikalavimai: (i) informacija turi būti tokia, jog jos savininkas patirtų žalą, o konkurentai įgytų pranašumą, (ii) informacijos savininkas turi tikėti, jog informacija yra konfidenciali ar slapta (tam tikrais atvejais kiti konkurentai galbūt turi tą pačią informaciją, tačiau toks asmuo, tikėdamas, jog pastaroji jam priklauso, gali bandyti ginti savo pažeistas teises), (iii) informacijos savininko tikėjimas nurodytais punktais turi būti pagrįstas, (iv) informacija turi būti vertinama atsižvelgiant į jos panaudojimą ir praktinę pusę tam tikroje konkrečioje verslo ar prekybos srityje⁵⁴.

Prancūzijos Respublikos teisėje yra randama sąvoka „*gamybos paslaptis*“, tačiau ši sąvoka nėra plačiau išaiškinama. Dar viena sutinkama sąvoka – konfidenciali informacija arba *know-how*, kuri apima informaciją, kuri nėra patentuota ir nėra tiesiogiai pasiekama viešai, o asmuo, norėdamas gauti tokią informaciją turi dėti pastangas, kad tą galėtų pasiekti⁵⁵. Ši sąvoka apima ne tik techninę, bet ir administracinę, komercinę bei finansinę informaciją⁵⁶. Taigi, kaip minėta, informacijai yra keliami keli pagrindiniai kriterijai – informacija neturi būti žinoma viešai ar lengvai pasiekama, ji turi būti laikoma paslapyje ir ją gali žinoti tik ribotas subjektų skaičius. Taipogi, informacija turi turėti tam tikrą vertę, kadangi be komercinės vertės tokia informacija yra bereikšmė. Prancūzijos Respublikos teismų praktikoje yra nurodoma, jog gamybos paslaptis yra gamybos procesas, kuris, būdamas vertingas praktine bei komercine prasme, yra naudojamas ir saugojamas nuo konkurentų⁵⁷. Iš esmės, komercinės paslaptys Prancūzijos Respublikoje yra saugomos Prancūzijos Respublikos intelektinės nuosavybės kodekso numatyta tvarka. Nepaisant to, komercinės paslaptys nėra pripažįstamos pramoninės nuosavybės objektu ir nesuteikia išimtinių teisių jos savininkui. Tuo pačiu, komercinės paslapties savininkas negali riboti kitų asmenų galimybės teisėtai ar nepriklausomai naudoti informaciją, sudarančią komercinę paslaptį. Dažniausiai komercinės paslaugos Prancūzijoje yra saugomos tik vadovaujantis nesąžiningos

⁵² SURBLYTĖ, Gintarė. *The refusal to disclose trade secrets as an abuse of market dominance*. Berne: Stämpfli, 2011, p. 76.

⁵³ Thomas Marshall v Guintle, 1979, Ch.D. 227, 248, cituojama pagal SURBLYTĖ, Gintarė. *The refusal to disclose trade secrets as an abuse of market dominance*. Berne: Stämpfli, 2011.

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ SURBLYTĖ, Gintarė. *The refusal to disclose trade secrets as an abuse of market dominance*. Berne: Stämpfli, 2011, p. 62.

⁵⁶ Ibidem.

⁵⁷ SOUSA E SILVA, Nuno. *What exactly is a trade secret under the proposed directive?* Oxford University Press: Journal of Intellectual Property Law & Practice, 2014, vol. 9, no. 11., p. 925.

konkurencijos nuostatomis, tačiau už komercinės paslapties neteisėtą atskleidimą gali būti pritaikyta ir baudžiamoji atsakomybė.

Būtina pažymėti, jog Prancūzija buvo viena iš kelių šalių, kuriuose buvo svarstoma priimti atitinkamus teisės aktus bei jų pakeitimus, reglamentuojančius komercinių paslapčių apsaugą, deja, bet tas dar nėra įgyvendinta⁵⁸, tačiau keičiantis komercinių paslapčių apsaugos reglamentavimui Europos Sąjungos mastu, tikėtina, jog atitinkami teisės aktai vis dėlto ateityje bus priimti.

Atlikus komercinių paslapčių teisinio reglamentavimo analizę tarp Europos Sąjungos šalių galima daryti išvadą, jog **Švedijos Karalystė** yra labiausiai pažengusi, siekdama apsaugoti komercines paslaptis ir jų savininkus. Švedijos Karalystė dar 1990 m. gegužės 31 d. priėmė Komercinių paslapčių apsaugos įstatymą⁵⁹, kuriame yra numatyta komercinės paslapties sąvoka, atsakomybė už komercinės paslapties įgijimą, atskleidimą ir naudojimą bei žalos atlyginimas už nurodytas veikas. Nurodytame įstatyme numatyta, jog komercinė paslaptis yra informacija, susijusi su verslo arba pramonės santykiais ir asmenimis, vykdančiais nurodytą veiklą, turinčiais interesą išlaikyti informaciją slaptą, kadangi kitu atveju būtų padaroma žala. Ši informacija apima informaciją, užfiksuotą tam tikra dokumentine išraiška – piešiniai, modeliai, techniniai prototipai ir tam tikras specifines žinias, kurios nėra užfiksuotos laikmenoje⁶⁰.

Dar viena Europos Sąjungos valstybė, kuri išsiskiria iš kitų – **Italijos Respublika**. Šios šalies komercinių paslapčių apsauga yra viena stipriausių, o pagrindinė to priežastis – komercinės paslaptys yra iš esmės taip pat apsaugotos kaip ir intelektinės nuosavybės objektai. Komercinės paslaptys Italijos Respublikoje iš esmės susideda iš informacijos (verslo/prekybos), kuri yra susijusi su komercija. Italijos Respublikos pramoninės nuosavybės kodekso 98 str. 1 d. numato, jog verslo informacijai yra suteikiama apsauga, kuomet yra išpildomos šios sąlygos:

- a) informacija nėra viešai žinoma ar lengvai prieinama konkrečios srities profesionalams;
- b) informacija turi komercinę vertę, kadangi yra saugojama;
- c) informacijos apsaugai yra imamasi proporcingų priemonių⁶¹.

Komercinių paslapčių apsauga Italijos Respublikoje yra suprantamas kaip esminis dalykas, užtikrinantis laisvę verslui vykdyti savo veiklą⁶².

⁵⁸ *Study on Trade Secrets and Confidential Business Information in the Internal Market*. 2013, p. 4 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/trade-secrets/130711_final-study_en.pdf>.

⁵⁹ Švedijos Karalystės komercinių paslapčių apsaugos įstatymas [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=241716>.

⁶⁰ Ibidem.

⁶¹ Italijos Respublikos pramoninės nuosavybės įstatymas [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 11 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/it/it204en.pdf>>.

⁶² SURBLYTĖ, Gintarė. *The refusal to disclose trade secrets as an abuse of market dominance*. Berne: Stämpfli, 2011, p. 73.

Tuo tarpu Italijos Respublikos pramoninės nuosavybės kodekso 99 str. 1 d. numato, jog teisėtas komercinės paslapties savininkas turi teisę uždrausti trečiosioms šalims be jo sutikimo neteisėtai įgyti, atskleisti tretiesiems asmenims ar naudoti komercinę paslaptį, išskyrus tuos atvejus, kuomet trečioji šalis įgyja komercinę paslaptį nepriklausomai. Būtent tokia išplėstinė apsauga leidžia daryti išvadą, jog komercinės paslaptys yra prilyginamos intelektinės nuosavybės objektams, kadangi yra suteikiamos išimtinės teisės į komercinę paslaptį. Būtent toks teisinis reguliavimas – retas ir daugelyje šalių tokia formuluotė bent jau tiesiogiai nėra vartojama. Vienintelis pagrindinis komercinių paslapčių skirtumas nuo kitų intelektinės nuosavybės objektų yra tas, jog atskleidus komercinę paslaptį, komercinės paslapties savininkas netenka teisės ginti savo pažeistas teises prieš trečiuosius asmenis. Juo labiau, nutrūkus darbo santykiams tarp subjekto, esančio komercinės paslapties savininku, bei darbuotojo, darbuotojas gali naudotis tik savo įgytais sugebėjimais bei žiniomis, tačiau komercinė paslaptis privalo būti toliau saugoma, jeigu tą numato konfidencialumo ar nekonkuravimo susitarimas. Taigi, Italijos Respublika tikriausiai yra viena iš kelių, jeigu ne vienintelė, Europos Sąjungos valstybė, kuri užtikrina tokią aukštą komercinių paslapčių apsaugą. Kaip minėta, atvejai, kuomet komercinių paslapčių savininkams suteikiamos iš esmės išimtinės teisės į saugomą informaciją, yra itin reti⁶³. Būtent šis požymis leidžia daryti išvadą, jog Italijos Respublikoje komercinių paslapčių apsauga yra itin aukšta.

Atsižvelgiant į nurodytų šalių komercinių paslapčių teisinį reguliavimą bei nurodytą teismų praktiką, galima daryti išvadą, jog Europos Sąjungos lygiu komercinės paslaptys bei jų apsaugos mechanizmai nėra pakankamai reglamentuoti. O tai lemia, jog dauguma verslininkų nesistengia pradėti teisminių procesų dėl savo pažeistų teisių gynimo⁶⁴. Vientiso bei efektyvaus komercinių paslapčių apsaugos reglamentavimo nebuvimas lemia, jog šioje srityje vyrauja itin didelė nežinomybė, kuri turi neigiamą įtaką ir verslo elgesiui⁶⁵. Itin didelė dalis bendrovių, veikiančių Europos Sąjungos šalyse, mato problemą, jog esant komercinių paslapčių pažeidimui yra sunku atitikti teisinius reikalavimus, kad pažeidimas būtų įrodytas, o juo labiau, nėra efektyvių apsaugos priemonių, leidžiančių reikalauti tiek prevencinių, tiek kompensacinių priemonių. Juo labiau, atlyginami nuostoliai nėra pakankami, jog būtų atlyginta tikroji patirta žala⁶⁶.

⁶³ SURBLYTĖ, Gintarė. *The refusal to disclose trade secrets as an abuse of market dominance*. Berne: Stämpfli, 2011, p. 74.

⁶⁴ MONTAGNON, Rachel. *The Trade Secrets Directive – consistency of approach required, with or without Brexit*. Oxford University Press: *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2016, vol. 11, no. 9, p. 643.

⁶⁵ *Study on Trade Secrets and Confidential Business Information in the Internal Market*. 2013, p. 151 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 27 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/trade-secrets/130711_final-study_en.pdf>.

⁶⁶ *Study on Trade Secrets and Confidential Business Information in the Internal Market*. 2013, p. 151, 152 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 24 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/trade-secrets/130711_final-study_en.pdf>.

Tačiau dabartinė situacija tarp Europos Sąjungos valstybių narių turėtų pasikeisti jau artimiausiu metu. Kaip minėta, 2016 m. birželio 8 d. buvo priimta Direktyva, tad Europos Sąjungos valstybės narės šią Direktyvą turės įgyvendinti per dvejus metus nuo priėmimo datos.

Eglės Krikščiūnienės nuomone, tikėtina, jog Direktyva į Lietuvos teisinę sistemą bus perkelta, priimant atskirą teisės aktą – įstatymą, o Direktyva ir naujas teisės aktas (jeigu toks bus priimtas) suteiks daugiau aiškumo verslininkams ir kitiems subjektams, turintiems komercinių paslapčių, kadangi visi reikalavimai, teisės, pareigos bei teisių gynimo būdai bus vientisame dokumente, o pats komercinių paslapčių reglamentavimas taps panašus visoje Europos Sąjungoje⁶⁷.

Atskiras ir detalesnis komercinių paslapčių reglamentavimas yra itin sveikintina iniciatyva, kurią įgyvendinus, verslo subjektams būtų sudarytos palankesnės sąlygos ginti savo pažeistas teises. Išsamus reglamentavimas leistų užtikrinti, jog būtų panaikinta nežinomybė, kokių priemonių gali imtis komercinių paslapčių savininkai, siekdami užtikrinti informacijos apsaugą bei apsaugą nuo neteisėto naudojimo, pavišinimo ir kitų veiksmų.

Būtina pastebėti, jog Direktyvoje yra numatyti tik minimalūs reikalavimai, kurie turės būti užtikrinti kiekvienoje Europos Sąjungos valstybėje, taigi, atskiros šalys galės taikyti griežtesnę atsakomybę ir parinkti papildomus gynybos būdus. Tačiau, bet kuriuo atveju, Direktyva užtikrins ženkliai aukštesnę bei efektyvesnę komercinių paslapčių savininkų teisių apsaugą.

Direktyvos preambulėje nurodoma, jog pagrindinis Direktyvos tikslas – siekis suvienodinti komercinių paslapčių apsaugą tarp valstybių narių, kadangi esama situacija rodo, jog yra didelių skirtumų, susijusių su komercinių paslapčių apsauga nuo kitų asmenų vykdomo jų neteisėto gavimo, naudojimo arba atskleidimo. Ne visos valstybės narės yra patvirtinusios nacionalines komercinės paslapties arba neteisėto komercinės paslapties gavimo, naudojimo arba atskleidimo apibrėžtis, o gynybos priemonės yra nenuoseklios. Preambulėje taip pat pabrėžiama, jog žalos atlyginimo taisyklėse ne visada atsižvelgiama į nematerialinį komercinių paslapčių pobūdį.

Direktyvoje nurodoma, jog komercinė paslaptis yra informacija, kuri atitinka visus toliau nurodytus reikalavimus:

1. ji yra slapta ta prasme, kad jos kaip visumos arba tikslios jos sudėties ir sudedamųjų dalių konfigūracijos apskritai nežino arba negali lengvai gauti asmenys toje aplinkoje, kurioje paprastai dirbama su tokia informacija;
2. ji turi komercinės vertės, nes yra slapta;

⁶⁷ RANONYTĖ, Agnė. *Komercinių paslapčių direktyva: vienodos taisyklės visai ES*. 2016 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 8 d.]. Prieiga per internetą: <<http://vz.lt/vadyba/verslo-valdymas/2016/06/03/komerciniu-paslapciu-direktyva-vienodos-taisykles-visai-es>>.

3. ji yra objektas pagrįstų veiksmų, kurių imasi teisėtai tokią informaciją valdantis asmuo, kad tam tikromis aplinkybėmis ją išlaikytų slapta.

Kaip matyti, komercinės paslapties apibrėžtis iš esmės atitinka CK numatytą komercinės paslapties apibrėžtį, nurodant esminius kriterijus, kada informacija yra pripažįstama komercine paslaptimi.

Kaip ir pažymėjo A. Mackevičius, išsamus ir baigtinis komercinių paslapčių sąrašas būtų nepagrįsta priemonė, apibrėžiant komercines paslaptis. Tokia nuomonė yra pateikiama todėl, jog vienam juridiniam asmeniui gali būti svarbi vienokia informacija, o kitam pastaroji būtų visiškai neaktuali⁶⁸. Sutiktina su M. Mackevičiaus nuomone, jog komercinės paslapties objektu būtų galima laikyti nurodytą informaciją: juridinio asmens veiklos planavimo ir valdymo, gamybos, juridinio asmens technikos ir mokslo, technologijų, finansų, juridinio asmens rinkų, derybų ir kitą informaciją, partnerių ir kainų duomenis⁶⁹.

⁶⁸ MATKEVIČIUS, Algirdas. *Bendrovės komercinės paslapties objektas*. Vilnius: Jurisprudencija, 2007, Nr. 10(100), p. 87.

⁶⁹ MATKEVIČIUS, Algirdas. *Bendrovės komercinės paslapties objektas*. Vilnius: Jurisprudencija, 2007, Nr. 10(100), p. 89.

2. Pažeistų teisių gynimo būdai

Komercinės paslaptys – neatsiejama šiuolaikinio verslo dalis. Dažnu atveju, komercinės paslaptys turi ženklia vertę, o jų perdavimas ar pavišimas tretiesiems asmenims verslui gali padaryti itin didelę žalą. Tam tikrais atvejais komercinės paslaptys galėtų būti patentuotos, tačiau dažnu atveju tas nėra daroma dėlto, jog patentais suteikiama išimtinė apsauga yra trumpalaikė, tuo tarpu komercinių paslapčių apsauga nėra ribojama tam tikru laikotarpiu. Nepaisant to, komercinių paslapčių savininkai turi ženkliai mažiau galimybių ginti savo teises, o jų gynimas – sudėtingas ir neužtikrintas. Iš esmės, komercinių paslapčių savininkams nėra suteikiamos išimtinės teisės (t.y. komercinių paslapčių suteikiamos teisės nėra tokio pat lygio kaip kad išimtinės teisės kitų intelektinės nuosavybės objektų), tad tuo pačiu, komercinių paslapčių savininkams yra apribojamos galimybės ginti savo teises, lyginant su patentų ar kitų pramoninės nuosavybės objektų savininkais. Tokią nuomonę išreiškia ir G. Surblytė, kuri pažymėjo, jog „komercinės paslapties turėtojas, kitaip nei intelektinės nuosavybės teisės savininkas, negali ginti komercinės paslapties nuo „visų ir kiekvieno“, nes turi tik santykinę, bet ne absoliučią teisę ginti komercinę paslaptį nuo konkretaus padaryto pažeidimo“⁷⁰.

Kaip jau buvo minėta, CK 1.116 str. 1 d. numato specialius komercinėms paslaptims keliamus reikalavimus, tačiau skirtingai nei su kitais pramoninės nuosavybės objektais, komercinėms paslaptims nėra keliamas naujumo kriterijus. Juo labiau, komercinės paslaptys apima ženkliai platesnį spektrą informacijos. Papildant ir sukonkretinant ankstesnius teiginius, pažymėtina, jog komercinė paslaptimi gali būti pripažinta informacija, kuri apima klientų sąrašus, prekių kainas, verslo planus, veikloje naudojamus metodus, brėžinius, susitarimus ir kt.

CK 1.116 str. 3 d. nurodoma, jog komercinė paslaptis yra ginama kodekso nustatytais būdais. Ši formuluotė yra gana abstrakti, tačiau atlikus sisteminę teisės aktų apžvalgą, manytina, jog asmuo galėtų pareikšti prevencinį ieškinį, kreiptis į teismą dėl nuostolių atlyginimo, reikalauti pritaikyti laikinąsias apsaugos priemones ir kt.

CK 1.116 str. 4 d. numato įpareigojimą atlyginti komercinės paslapties savininkui padarytus nuostolius. Iš esmės, nuostolių atlyginimo galima reikalauti, kuomet buvo atliktos šios nuostolius sukėlusios veikos:

1. buvo neteisėtai įgyta informacija;
2. buvo neteisėtai naudojama informacija;
3. buvo neteisėtai atskleista informacija.

⁷⁰ SURBLYTĖ, Gintarė. *Atsakomybė už neteisėtą komercinės paslapties įgijimą, atskleidimą ar jos naudojimą*. Vilnius: Justitia, 2008, Nr. 3 (69), p. 41.

CK 1.116 str. 5 d. numato vienintelę išimtį, kuomet asmuo gali būti atleistas nuo atsakomybės už neteisėtą informacijos atskleidimą. Ši išimtis apima tuos atvejus, kuomet informacijos, esančios komercine paslaptimi, atskleidimas yra pateisinamas visuomenės saugumo interesais. Manytina, jog tai yra vertinamasis kriterijus, tačiau jis yra gana aiškus. Pavyzdžiui, gamybą užsiimantys subjektai gali laikyti komercine paslaptimi produkto sudėtį ar formulę, tačiau produkto gamyboje ar jo sudėtyje yra naudojamos kenksmingos medžiagos, kurios gali padaryti žalą visuomenei – sukelti žalą sveikatai ir kt. Taigi, tokiu atveju asmuo, atskleidęs tokią sudėtį ar formulę, galėtų būti atleidžiamas nuo atsakomybės. Kaip ir pažymėjo G. Surblytė, nelegalios komercinės paslapties atskleidimas neturėtų užtraukti atsakomybės ją atskleidusiam asmeniui⁷¹.

Už komercinės paslapties atskleidimą yra numatyta civilinė, baudžiamoji, administracinė, drausminė atsakomybė. Šiame darbe bus orientuojamasi į civilinę atsakomybę, kaip pagrindinį būdą, kuriuo yra siekiama apginti pažeistas komercinės paslapties savininko teises, tačiau būtina trumpai apžvelgti ir baudžiamosios atsakomybės taikymą.

Nagrinėjant baudžiamosios atsakomybės taikymą, pažymėtina tik tiek, jog baudžiamosios atsakomybės taikymą Lietuvoje numato Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso⁷² 210 str. (komercinis šnipinėjimas) bei 211 str. (komercinės paslapties atskleidimas). LAT praktikoje, taikant baudžiamąją atsakomybę yra pažymima, jog „*sprendžiant informacijos priskyrimo komercinei paslapčiai klausimą neužtenka išvardyti teorinius kriterijus ir formaliai padaryti išvadą, kad informacija laikytina komercine paslaptimi. Šiuo klausimu, kaip minėta pirmiau, turi būti atliekamas išsamus tyrimas ir pateikiama išvada, pagrįsta bylos įrodymų vertinimu*“⁷³. Taipogi, LAT pažymi, jog teisių gynimas baudžiamosios teisės priemonėmis yra naudojamas tik esant dideliame veikos pavojingumui, nesant jo – asmenys renkasi civilinius teisių gynimo būdus⁷⁴. Dažniausiai baudžiamoji atsakomybė nėra pritaikoma neįrodant didelės turtinės žalos pažymio⁷⁵. Apžvelgus LAT teismo praktiką galima daryti išvadą, jog įrodyti visus būtinus požymius, jog būtų pritaikyta baudžiamoji atsakomybė yra labai sunku. Tačiau kitose šalyse baudžiamosios atsakomybės institutas yra pritaikomas dažniau, pavyzdžiui, Jungtinėse Amerikos Valstijose, siekiant paskatinti komercinių paslapčių apsaugą buvo užtikrintos baudžiamojo pobūdžio sankcijos

⁷¹ SURBLYTĖ, Gintarė. *Atsakomybė už neteisėtą komercinės paslapties įgijimą, atskleidimą ar jos naudojimą*. Vilnius: Justitia, 2008, Nr. 3 (69), p. 43.

⁷² Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 89-2741.

⁷³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. spalio 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-402-677/2015. *Teismų praktika*. 2015, 44, p. 338-348.

⁷⁴ Ibidem.

⁷⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. gegužės 24 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-209-507/2016.

ir yra ne viena baudžiamoji byla dėl bandymų eksportuoti komercines paslaptis į užsienio valstybes⁷⁶.

Vertinant baudžiamosios atsakomybės taikymą už neteisėtas veikas, susijusias su komercinėmis paslaptimis galima pažymėti, jog dalyje valstybių baudžiamosios atsakomybės taikymas yra vienintelė komercinių paslapčių apsaugai taikoma priemonė, kadangi įstatymais nėra numatyta galimybė taikyti civilinę atsakomybę. Kaip viena iš tokių valstybių yra Kipras, kuriame komercinių paslapčių apsauga yra labai ribota ir nėra sukurtas specifinis teisinis reguliavimas, kuris saugotų nuo neteisėtų veiksmų, susijusių su komercinių paslapčių atskleidimu, įgijimu ar naudojimu, o vienintelė taikoma atsakomybės rūšis yra būtent baudžiamoji atsakomybė⁷⁷. Tačiau pažymėtina, jog Kipre, užtikrinant komercinių paslapčių apsaugą iš esmės yra remiamasi tik teismų kuriamais precedentsais⁷⁸.

Juo labiau, baudžiamoji atsakomybė už neteisėtas veikas, susijusias su komercinėmis paslaptimis, apskritai nėra įtvirtinta Airijoje, kurioje yra galimas tik civilinės atsakomybės taikymas⁷⁹.

Tačiau, kaip minėta, baudžiamosios atsakomybės taikymas yra tik vienas iš būdų apginant komercinių paslapčių savininko pažeistas teises. Be baudžiamosios atsakomybės taikymo komercinių paslapčių savininkams yra suteikiami ir kiti teisminiai pažeistų teisių gynimo būdai.

Pažymėtina, jog renkantis teisminį pažeistų teisių gynimo būdą, reikėtų pasverti visas galimas rizikas – informacijos svarbą, konkurenciją rinkoje, galimybes taikiai susitarti ir kt. Vis dėlto, tam tikrais atvejais tinkamesnis gynybos būdas galėtų būti derybos, užtikrinant, jog informacijos nesužinos kiti konkurentai ir nebus padaryta žala subjekto reputacijai. Jeigu kyla reali grėsmė, jog darbuotojas gali paviešinti ar perduoti komercinę paslaptį subjektui, kuris neturi teisės tokios informacijos žinoti, darbdavio kreipimasis į teismą reikštų, jog darbdavys netoleruoja nelegalių veiksmų ir ateityje tai skatintų kitus darbuotojus laikytis numatytos tvarkos ir užkirstų kelią nesąžiningai konkurencijai. Tačiau iš kitos pusės, darbdavio veiksmai galėtų būti įvertinti ir iš

⁷⁶ HOGAN LOVELLS LLP. *Report on trade secrets for the European Commission*. 2011, p. 6 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/trade-secrets/120113_study_en.pdf>.

⁷⁷ HOGAN LOVELLS LLP. *Report on trade secrets for the European Commission*. 2011, p. 14 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/trade-secrets/120113_study_en.pdf>.

⁷⁸ *Appendix I. Intellectual Property and Commercial Law – Country Report*, p. 16 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 9 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/trade-secrets/130711_appendix-1_en.pdf>.

⁷⁹ HOGAN LOVELLS LLP. *Report on trade secrets for the European Commission*. 2011, p. 21 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/trade-secrets/120113_study_en.pdf>.

neigiamos perspektyvos – kiti asmenys galėtų susidaryti įvaizdį, jog darbdavys stengiasi užkirsti kelią asmeniui įsidarbinti bei dirbti kitoje įmonėje⁸⁰.

2.1. Civilinės atsakomybės taikymas

CK 1.138 str. numato civilinių teisių gynimo būdus. Šiame darbe pagrindiniai nagrinėjami gynybos būdai bus galimybė reikšti prevencinį ieškinį, užkertant kelią teisę pažeidžiantiems veiksams ar uždraudžiant atlikti veiksmus, keliančius pagrįstą grėsmę žalai atsirasti (CK 1.138 str. 3 p.) bei nuostolių išieškojimo galimybė (CK 1.138 str. 6 p.). Iš esmės nurodytas gynybos galimybes įtvirtina CK 1.116 str. 3 d., kurioje nurodoma, jog informacija, esanti komercine paslaptimi, ginama CK nustatytais būdais. Taigi, nagrinėjant gynybos būdus bus įvertinama Lietuvos teismų praktika bei pasitelkiami kiti šaltiniai, kuriuose aptariama civilinė atsakomybė už komercinės paslapties atskleidimą, paviešinimą, naudojimą.

Remiantis dabartiniu reguliavimu, komercinės paslapties savininkas gali ginti savo teises remdamasis viena iš dviejų civilinės atsakomybės rūšių – sutartine arba deliktine atsakomybe (CK 6.245 str. 2 d.).

Pažymėtina, jog CK 6.245 str. numato, jog civilinė atsakomybė yra turtinė prievolė, kurios viena šalis turi teisę reikalauti atlyginti nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius), o kita šalis privalo atlyginti padarytus nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius). Tuo tarpu CK 6.245 str. 3 d. apibrėžia sutartinę civilinę atsakomybę, numatant, jog tai yra turtinė prievolė, kuri atsiranda dėl to, kad neįvykdoma ar netinkamai įvykdoma sutartis, kurios viena šalis turi teisę reikalauti nuostolių atlyginimo ar netesybų (sumokėti baudą, delspinigius), o kita šalis privalo atlyginti dėl sutarties neįvykdymo ar netinkamo įvykdymo padarytus nuostolius arba sumokėti netesybas (baudą, delspinigius). Tuo pačiu, CK 2.256 str. 2 d. numato galimybę reikalauti atlyginti šalies patirtus nuostolius ir sumokėti netesybas (baudą, delspinigius). Taigi, iš esmės, galima reikalauti ne tik nuostolių ar netesybų, bet galima reikšti reikalavimą, jog tiek nuostoliai, tiek netesybos būtų atlyginti kartu.

Sutartinė civilinė atsakomybė galėtų kilti, kuomet yra pažeidžiamos sutarčių nuostatos, įpareigojančios šalį saugoti komercinę paslaptį, jos neatskleidžiant tretiesiems asmenims, arba neteisėtai jos nenaudoti. Dažniausiu atveju, komercinės paslapties savininkas siekia užtikrinti komercinės paslapties apsaugą, o viena iš priemonių siekiant šios apsaugos ir yra sutarčių

⁸⁰ RITCHEY, P., J.; MCCALLUM, P., A. *Enforcement of trade secret rights and noncompetition agreements*. 2002, p. 2, 3 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 11 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.americanbar.org/content/dam/aba/events/labor_law/basics_papers/tradesecrets/ritchey_authcheckdam.pdf>.

sudarymas. Šalis, pažeidusi komercinės paslapties savininko teises, galėtų būti laikoma atsakinga ir esant ikisutartiniams santykiams, kuomet dar tik vyksta derybos ar atliekami kiti veiksmai. Tačiau tokiu atveju būtų būtinas atskiras susitarimas dėl konfidencialumo, jog būtų tinkamai užtikrinta informacijos apsauga.

Kita civilinės atsakomybės rūšis – deliktinė atsakomybė. Deliktinė atsakomybė išplaukia iš to, jog kiekvienas asmuo turi pareigą laikytis tokio elgesio taisyklių, kad savo veiksmais (veikimu, neveikimu) nepadarytų žalos kitam asmeniui, kaip tai yra numatyta CK 6.263 str. 1 d. Tais atvejais, kuomet asmuo nesilaiko šios pareigos, CK 6.263 str. 2 d. numatyta, jog asmuo gali būti įpareigotas atlyginti asmens turtui padarytą žalą, o numatytais atvejais ir neturtinę žalą. CK 6.245 str. 4 d. numato, jog deliktinė atsakomybė yra turtinė prievolė, atsirandanti dėl žalos, kuri nesusijusi su sutartiniais santykiais, išskyrus atvejus, kai įstatymai nustato, kad deliktinė atsakomybė atsiranda ir dėl žalos, susijusios su sutartiniais santykiais.

Analizuojant CK nuostatas, galima išskirti, kokiais atvejais yra galima deliktinė, o kokiais – sutartinė atsakomybė.

Atsakomybę už **neteisėtą informacijos įgijimą** numato CK 1.116 str. 4 d., kurioje nurodoma, jog „*asmens, neteisėtais būdais įgiję informaciją, kuri yra komercinė (gamybinė) paslaptis, privalo atlyginti padarytus nuostolius*“. Iš šios nuostatos galima daryti išvadą, jog neteisėto informacijos įgijimo atveju yra galima tik deliktinė atsakomybė. Šiuo atveju informacijos įgijimas neteisėtais būdais galėtų reikšti tokį informacijos gavimo būdą, kuomet informacija buvo gauta naudojantis specialiomis pasiklausymo priemonėmis, naudojant specialią kompiuterinę įrangą, skirtą įsilaužti į kitus prietaisus, naudojant kitus prietaisus, skirtus patekti į vietą, kurioje yra laikoma komercinė paslaptis arba naudojant priemones, kurios galėtų užfiksuoti komercinę paslaptį tam tikroje laikmenoje. CK nepateikia konkrečių pavyzdžių, tačiau aišku, jog neteisėtas informacijos įgijimo būdas yra susijęs su tuo, jog asmuo neturi teisės susipažinti su komercine paslaptimi, tačiau tą padaro bei užfiksuoja ją tam tikroje laikmenoje.

CK 1.116 str. 4 d. taip pat numato kitą neteisėtą veiką – **neteisėtą komercinės (gamybinės) informacijos naudojimą**. Manytina, jog tokiai veikai būtų taikoma taipogi deliktinė atsakomybė, išskyrus tuos atvejus, kai šalys yra sudariusios sutartį, numatančią, jog subjektas neturi teisės naudotis tam tikra informacija. Taigi, atsakomybės subjektais galėtų tapti ne tik nukentėjusios šalies darbuotojai, tačiau ir kiti verslo subjektai, kuriems buvo patikėta komercinė paslaptis. Neteisėtas komercinės informacijos naudojimas galėtų apimti ir tuos atvejus, kai trečiasis asmuo sužino kito subjekto komercinę paslaptį iš komercinės paslapties savininko darbuotojo ar kito asmens, žinančio komercinę paslaptį ir ją pradėtų naudoti savo veikloje. Tokiu atveju pažeidėjui atsirastų pareiga

atlyginti kitos šalies patirtus nuostolius – negautas pajamas, tiesioginius nuostolius, o esant sutartinei atsakomybei komercinės paslapties savininkas galėtų reikalauti ir netesybų.

Tiek deliktinė, tiek sutartinė atsakomybė galėtų kilti ir už CK 1.116 str. 4 d. įtvirtintą **komercinės paslapties atskleidimą**. Kaip pagrindinis komercinės paslapties atskleidimo pavyzdys galėtų būti darbo santykiai, kuomet darbuotojas, turintis galimybę susipažinti su komercine paslaptimi, ją atskleidžia tretiesiems asmenims. Tačiau būtina pažymėti, jog darbuotojui atsakomybė už komercinės paslapties atskleidimą galėtų kilti ir tais atvejais, kuomet jau yra nutrūkę darbo santykiai, tačiau šiuo atveju kiltų deliktinė atsakomybė, o ne sutartinė. Visgi, tam tikrais atvejais yra galimos situacijos, kuomet jau po tam tikrų sutartinių santykių pabaigos bus laikoma, jog atsakomybė kyla iš sutartinių prievolių. CK yra numatytas ne vienas atvejis, kuomet esant tam tikriems sutartiniamis santykiams ir jiems pasibaigus, išlieka pareiga saugoti sužinotas komercines paslaptis. CK 2.156 str. numato prekybos agento pareigas, nurodant, jog prekybos agentas privalo saugoti atstovaujamojo komercines paslaptis net ir pasibaigus sutarties galiojimui, o CK 6.669 str. numatyta, jog rangovas neturi teisės atskleisti sužinotas komercines paslaptis be kitos šalies sutikimo.

Taigi, kaip matyti, CK 1.116 str. 4 d. numato du atvejus, kuomet gali būti taikoma sutartinė arba deliktinė atsakomybė ir tik vieną atvejį, kuomet taikoma tik deliktinė atsakomybė.

Kaip jau ir buvo minėta, KĮ 15 str. 1 d. 3 p. numato dar vieną deliktinės atsakomybės atvejį – informacijos, kuri yra kito ūkio subjekto komercinė paslaptis, naudojimą, perdavimą, skelbimą be šio ūkio subjekto sutikimo, taip pat tokios informacijos gavimą iš asmenų, neturinčių teisės šios informacijos perduoti, turint tikslą konkuruoti, siekiant naudos sau arba padarant žalą šiam subjektui. Tačiau būtina pabrėžti, jog atsakomybė pagal KĮ 15 str. 1 d. 3 p. galėtų kilti tik juridiniam asmeniui, kadangi šiuo straipsniu yra siekiama apriboti galimybes ūkio subjektams nesąžiningai konkuruoti. Kito ūkio subjekto paslapties sužinojimas atima iš komercinės paslapties savininko konkurencinį pranašumą, o jos naudojimas – daro tiesioginę žalą kitam ūkio subjektui.

Civilinės atsakomybės taikymui taipogi yra svarbu atsižvelgti į įrodinėjimo specifiką, susijusią su komercinių paslapčių savininkų teisių pažeidimu. LAT praktikoje pažymima, jog dažniausiu atveju tokiuose įrodymai yra tik netiesioginiai⁸¹.

LAT praktikoje pažymima, jog įrodymų vertinimas pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 185 str. reiškia, jog bet kokios bylai reikšmingos informacijos įrodomąją vertę nustato teismas pagal vidinį savo įsitikimą, kuris turi būti pagrįstas visapusišku ir objektyviu aplinkybių, kurios buvo įrodinėjamos proceso metu, išnagrinėjimu. Tad iš esmės, teismas

⁸¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Tirola“, Nr. 3K-7-6-706/2016.

konstatuoja tam tikras faktines aplinkybes tik tuomet, kai byloje esanti įrodymų visuma leidžia matyti, jog jų pakanka konstatuoti, jog tam tikras faktas iš tiesų buvo⁸². Su tokia pozicija yra sutinkama ir vėlesnėse LAT nagrinėtose bylose. Tačiau bylos, susijusios su komercinėmis paslaptimis, turi savitą specifiką, kuri, kaip minėta, pasireiškia per tai, jog yra naudojami netiesioginiai įrodymai.

Būtent netiesioginių įrodymų svarba yra akcentuojama ne vienoje LAT nutartyje, pažymint, jog būtina atsižvelgti į nurodytą specifiką, kadangi kitokiu atveju komercinės paslapties savininkai neturėtų galimybės įrodyti pasinaudojimo komercine paslaptimi. Tai nutiktų dėl to, jog būtų keliami per aukšti įrodinėjimo standartai, o įrodinėjimo pareigos būtų netinkamai paskirstytos tarp šalių⁸³.

Tik įvertinęs visų surinktų įrodymų visumą teismas gali spręsti dėl tam tikrų faktinių aplinkybių buvimo arba jų nebuvimo⁸⁴. Iš esmės, netiesioginiais įrodymais gali būti pripažįstamos ir tokios aplinkybės, jog keli darbuotojai tuo pačiu metu įsidarbina konkuruojančioje įmonėje, o konkurentas dėl to įgyja pranašumą, kuris gali būti įrodinėjamas per tai, jog staiga buvę nukentėjusios šalies klientai pasirenka konkuruojantį subjektą, krenta nukentėjusios šalies pelnas, o konkuruojančios bendrovės pelnas kyla. Tačiau būtent tokio pranašumo įrodymas kelia didžiausią problemą ir kyla klausimas – ar buvę darbuotojai bei konkuruojanti bendrovė neteisėtai pasinaudojo komercine paslaptimi.

2.2.1. Civilinės atsakomybės sąlygos

Atsižvelgiant į nurodytą, pabrėžtina, jog tam, kad subjektui kiltų civilinė atsakomybė yra būtinos visos keturios civilinės atsakomybės sąlygos – neteisėti veiksmai (CK 6.246 str.), priežastinis ryšys (CK 6.247 str.), kaltė (CK 6.248 str.) bei nuostoliai ir žala (CK 6.249 str.). Toliau šiame darbe bus aptariama kiekviena civilinės atsakomybės sąlyga, pateikiant LAT išaiškinimus bei literatūroje sutinkamą požiūrį.

⁸² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. rugsėjo 26 d. nutartis civilinėje byloje AB „LESTO“ v. J. K., S. K., V. C., Nr. 3K-3-356/2011.

⁸³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. spalio 27 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Transekspedicija“ v. UAB „Lastra“, L. A., S. V., A. S., Nr. 3K-3-447/2014.

⁸⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. lapkričio 25 d. nutartis civilinėje byloje UAB „NTB Namėjos grupė“ v. UAB „Naminta“, J. V., Nr. 3K-3-472/2011.

2.2.1.1. Neteisėti veiksmai

CK 6.246 str. 1 d. numato neteisėtų veiksmų apibrėžimą, nurodant, jog civilinė atsakomybė atsiranda neįvykdžius įstatymuose ar sutartyje nustatytos pareigos (neteisėtas neveikimas) arba atlikus veiksmus, kuriuos įstatymai ar sutartis draudžia atlikti (neteisėtas veikimas) arba pažeidus bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai.

Taipogi, CK 6.246 str. 2 d. numato netiesioginės civilinės atsakomybės taikymą, kuomet žalą privalo atlyginti asmuo, kuris tos žalos nepadarė, bet yra atsakingas už žalą padariusio asmens veiksmus.

Tais atvejais, kuomet šalys yra saistomos sutartinių santykių, kiltų sutartinė atsakomybė, kurios neteisėtumas pasireikštu netinkamu sutarties vykdymu arba nevykdymu apskritai. Pastaruosius atvejus nurodo CK 6.63 str., kuriame nurodyta, jog skolininkas yra laikomas pažeidusiu prievolę, kuomet neįvykdo arba netinkamai vykdo sutartyje numatytas sąlygas. Taigi, tais atvejais, kuomet sutartimi yra numatyta pareiga saugoti komercinę paslaptį ir jos neperduoti tretiesiems asmenims, neteisėtumą būtų galima įrodyti per sutartyje numatytas sąlygas bei prisiimtus įsipareigojimus. Sutarties neįvykdymas ar netinkamas įvykdymas yra apibrėžiamas CK 6.205 str., kuriame numatoma, jog sutarties neįvykdymu yra laikomos bet kokios iš sutarties atsiradusios prievolės neįvykdymas, įskaitant netinkamą įvykdymą.

Tačiau komercinės paslapties savininkai turėtų skirti ypatingą dėmesį į sutarčių nuostatas, tinkamai įtraukiant konfidencialumo įsipareigojimą, kadangi, nepaisant to, jog neteisėtumą faktą galima pakankamai lengvai įrodyti, tačiau patį priimtų įsipareigojimų pažeidimą įrodyti gali būti ganėtinai sudėtinga.

Nagrinėjant neteisėtumo sąlygą būtina pabrėžti, jog, kaip ir minėta anksčiau, egzistuoja trys draudžiamos veikos – neteisėtas informacijos įgijimas, neteisėtas informacijos perleidimas ar paviškinimas, neteisėtas informacijos naudojimas. Teigtina, jog komercinės paslapties įgijimas gali pasireikšti vienu iš kelių variantų – konkrečios laikmenos gavimas, kurioje yra užfiksuota komercinė paslaptis arba tai gali būti paprastas susipažinimas su informacija. Jungtinių Amerikos Valstijų teismai yra pripažinę, jog komercinės paslapties įsiminimas yra pakankamas, jog subjektas būtų laikomas atlikęs neteisėtus veiksmus⁸⁵. Tiek neteisėtas informacijos perleidimas, tiek ir jos paviškinimas iš esmės galėtų apimti minėtus veiksmus, tačiau komercinės paslapties paviškinimas reikštų, jog informacija yra padaroma prieinama platesniam asmenų ratui – informacija paskelbiama viešai.

⁸⁵ ČAIKOVSKI, Andžej. *Balti tinklai – juodi pinigai. Komercinės paslaptys: teisinė problematika*. Vilnius: Justitia, 1999, p. 61.

2016 m. vasario 5 d. priimtoje nutartyje LAT pasisakė plačiau dėl komercinės paslapties atskleidimo, įgijimo, panaudojimo neteisėtų veikų sudėčių. Pažymėtina, jog ši nutartis suteikė daug daugiau aiškumo, kadangi nurodė konkrečius atvejus, kokie veiksmai yra laikytini neteisėtais. Žemiau yra pateikiami nurodyti teismo išaiškinimai.

Minimoje nutartyje nurodyta, jog neteisėtas komercinės paslapties atskleidimas yra ją žinančio asmens kitam asmeniui suformuotas tam tikrų duomenų turinio žinojimas. Neteisėtu perdavimu yra laikoma situacija, kuomet asmuo suvokia, jog informacija yra saugoma, tačiau vis tiek duomenis neteisėtai (t.y. duomenys plačiąja prasme – dokumentai, laikmenos, elektroniniai dokumentai ir t.t.) perduoda tretiesiems asmenims. Būtina pabrėžti, jog perdavimas ne visada yra lygus paslapties atskleidimui, kadangi tą gali padaryti ir tarpininkas.

Tuo tarpu neteisėtas komercinės paslapties įgijimas apima tiek pirminį (neteisėtą informacijos gavimą iš jos teisėto savininko), tiek antrinį (neteisėtą informacijos gavimą iš informaciją neteisėtai gavusio asmens) informacijos gavimą. Įgijimas turi būti neteisėtas, o pats įgijimo būdas nėra svarbus (informacija gali būti gaunama fiziškai, fotografuojant, kopijuojant ir t.t.).

Tačiau įdomiausia tai, jog buvo pripažinta, jog įgijimas apima visus veiksmus, kurie yra nukreipti į komercinės paslapties paviešinimą, kadangi yra draudžiami ir kiti neteisėti veiksmai ir turi būti sudaromos sąlygos, jog teisinė atsakomybė kiltų ir tuo atveju, kuomet informacija yra neteisėtai paviešinama ją teisėtai turėjusio asmens⁸⁶.

Teigtina, jog nepaisant to, jog vienas iš patikimiausių būdų apsidraudžiant nuo komercinės paslapties nutekėjimo yra konfidencialumo pareigos įtraukimas į sudaromas sutartis, komercinių paslapčių savininkų apsauga būtų ženkliai labiau užtikrinama įtraukus pareigą imtis visų pagrįstai įmanomų priemonių, jog komercinė paslaptis nebūtų perleidžiama tretiesiems asmenims, jie neturėtų galimybių su ja susipažinti. Taipogi, patartina nusimatyti sąlygą, jog supažindinti kitus asmenis ar perleisti komercinę paslaptį kitiems asmenims sutarties šalis galėtų tik gavusi išankstinį komercinės paslapties savininko sutikimą raštu⁸⁷. Tokiu atveju šalis, neteisėtumo sąlygą galėtų įrodyti paprasčiau, kadangi sutartį pažeidusi šalis neturėtų įrodymų, jog toks sutikimas buvo išreikštas arba jo nereikėjo gauti.

Tačiau būtina pabrėžti, jog neteisėtumas kaip civilinės atsakomybės sąlyga nebūtinai kyla iš sutartinių santykių ir sutarčių nuostatų. Neteisėtumas gali kilti ir iš įstatymų nuostatų pažeidimų. Bendri neteisėti veiksmai, susiję su komercinėmis paslaptimis, nurodyti CK 1.116 str. 4 d., tačiau ši nuostata nėra vienintelė, įtvirtinanti tam tikras pareigas.

⁸⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Tirola“, Nr. 3K-7-6-706/2016.

⁸⁷ MATKEVIČIUS, Algirdas. *Civilinė atsakomybė bendrovės komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų atvejais*. Vilnius: Jurisprudencija, 2008, Nr. 5(107), p. 55.

CK 6.164 str. 1 d. numato konfidencialumo pareigą, kuri gali būti taikoma ir nesudarius sutarties, numatant, jog šią pareigą pažeidusi šalis privalo atlyginti kitai šaliai padarytus nuostolius. Kaip bus nagrinėjama toliau šiame darbe, komercinė paslaptis nėra tapati sąvoka konfidencialiai informacijai, tačiau tam tikra prasme, komercinė paslaptis ir yra konfidenciali informacija.

Lietuvos Respublikos darbo kodekso 235 str. 2 d. numatyta, jog komercinių paslapčių atskleidimas arba jų pranešimas konkuruojančiai įmonei yra laikomas šiurkščiu darbo pareigų pažeidimu. Šiuo atveju darbuotojui gali būti taikoma drausminė atsakomybė, tačiau siekiant nuostolių atlyginimo turėtų būti reiškiamas reikalavimas teisme pagal civilinės teisės nuostatas.

Drausminės atsakomybės taikymas darbuotojui yra vienas iš galimų komercinės paslapties savininko pažeistų teisių gynimo būdų. Šiuo būdu yra suteikiama galimybė atleisti neteisėtus veiksmus atlikusį darbuotoją be išankstinio pranešimo, neišmokant išėtinės kompensacijos. O tuo pačiu, nukentėjusioji šalis gali reikalauti ir nuostolių atlyginimo, tačiau nuostolių atlyginimui yra taikomos CK normos.

LAT praktika dėl šiurkštaus darbo pareigų pažeidimo, kuomet darbuotojas atskleidžia arba praneša konkuruojančiai įmonei komercines paslaptis yra gana plačiai suformuota.

Kitoje LAT nagrinėtoje byloje buvo nagrinėjama situacija, kuomet darbuotoja siuntė informaciją, atitinkančią komercinę paslaptį, į pašto dėžutes, esančias trečiųjų šalių pašto serveriuose. Byloje pažymėta, jog toks elgesys laikytinas pažeidimu ir yra neteisėtas, kadangi pastarųjų serverių administratoriai neatsako už informacijos išsaugojimą ir sudaro galimybę prieiti prie asmeninių pašto dėžučių kitiems asmenims. Taigi, nepaisant to, jog byloje nebuvo pateikti įrodymai, jog informaciją sužinojo tretieji asmenys, toks veiksmas buvo prilygintas informacijos išnešimui iš darbdavio buveinės ir kvalifikuotas kaip kitoks nusižengimas, kuris šiurkščiai pažeidė darbo tvarką. Šioje byloje iš esmės buvo suformuota nauja taisyklė – darbuotojas neprivalo atskleisti komercinę paslaptį kitam subjektui, tačiau šiurkščiu darbo pareigų pažeidimu gali būti laikomas ir kitoks netinkamas komercinių paslapčių valdymas ir pareigų nevykdymas pagal DK 235 str. 2 d. 11 p.⁸⁸

LAT praktikoje taip pat pažymima, jog bylose, kuriuose yra sprendžiami darbo drausmės pažeidimai, šiurkštus darbo pareigų pažeidimas gali būti įrodinėjamas netiesioginiais įrodymais, tačiau faktas, jog darbuotojas tikrai atliko veiksmus, turinčius nusikaltimo požymių, turi būti įrodytas tokiu laipsniu, jog neliktų jokių pagrįstų abejonių šio fakto buvimu. Atleidimas laikomas

⁸⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje S. K. v. UAB „Re Vera“, Nr. 3K-3-172/2011.

pagrįstu ir teisėtu tik esant pakankamai duomenų, kurie patikimai patvirtintų drausmės pažeidimą⁸⁹. Tačiau pateiktas teismo aiškinimas iškelia ir kitą problemą – kada yra laikoma, jog yra pakankamai įrodymų, jog darbuotojui būtų galima taikyti atsakomybę (t.y. kokiomis priemonėmis galima įrodyti neteisėtumo bei kitas civilinės atsakomybės sąlygas). Šioje byloje užteko darbdavio pateiktų įrodymų, jog būtų prieita išvados, kad komercinė paslaptis buvo atskleista konkuruojančiam subjektui – darbuotojo intensyvaus bendravimo su broliu, dirbančiu konkuruojančioje bendrovėje, klientų praradimo (klientai pasirinko konkuruojantį subjektą, kuriame dirbo darbuotojo šeimos narys), darbuotojo naudojimosi mašina, kurią valdo konkuruojantis subjektas. Taigi, darbdavio pateikti įrodymai neįrodė tiesiogiai fakto, jog komercinė paslaptis buvo atskleista konkuruojančiam subjektui, bet pateiktų netiesioginių įrodymų visuma lėmė teismo poziciją, jog darbuotojas šiurkščiai pažeidė darbo pareigas ir atskleidė darbdavio komercinę paslaptį.

Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (toliau – **ABĮ**) plačiau detalizuoja bendrovių organų pareigas bei susipažinimo su komercinėmis paslaptimis tvarką. ABĮ 34 str. 3 d. numato, jog valdyba yra atsakingas organas už tai, jog būtų nustatyta informacija, kuri yra laikoma bendrovės komercine paslaptimi. Kadangi valdyba daugelyje įmonių nėra sudaroma, tokiu atveju atsakingu organu už tokios informacijos pripažinimą komercine paslaptimi liktų bendrovės vadovas. ABĮ 34 str. 3 d. taipogi numato, jog informacija negali būti pripažįstama komercine paslaptimi, jeigu ji turi būti vieša pagal galiojančius įstatymus.

ABĮ 32 str. 4 d., 34 str. 14 d., 37 str. 11 d. numato, jog tiek stebėtojų tarybos nariai, tiek valdybos nariai, tiek bendrovės vadovas privalo saugoti bendrovės komercines paslaptis, kurias sužinojo eidami savo pareigas. Tuo tarpu ABĮ yra numatyti apribojimai susipažinti su komercinėmis paslaptimis bendrovės akcininkams. Viena iš sąlygų, jog akcininkas galėtų prašyti bendrovės pateikti komercinę paslaptį yra numatytas 16¹ str. 5 d., kuri numato, jog tik tie akcininkai ar jų grupė, kurie valdo ½ arba daugiau akcijų gali susipažinti su bendrovės komercinėmis paslaptimis, tačiau ir tai yra numatyta papildoma sąlyga – toks akcininkas ar jų grupė turi pateikti nustatytos formos rašytinį įsipareigojimą neatskleisti bendrovės komercinės paslapties.

Kaip matyti, CK nėra vienintelis teisės aktas, kuris reglamentuoja pareigas, susijusias su komercinėmis paslaptimis, o kituose teisės aktuose numatytų pareigų nesilaikymas būtų laikomas neteisėtu veikimu.

⁸⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. rugsėjo 26 d. nutartis civilinėje byloje J. V. v. UAB „Arijus“, Nr. 3K-3-354/2011.

2.2.1.2. Priežastinis ryšys

Priežastinis ryšio samprata įtvirtinta CK 6.247 str., kuri numato, jog yra atlyginami tik tie nuostoliai, kurie yra susiję su veiksmais (veikimu, neveikimu), nulėmusiais skolininko civilinę atsakomybę tokiu būdu, kad nuostoliai pagal jų ir civilinės atsakomybės prigimtį gali būti laikomi skolininko veiksmų (veikimo, neveikimo) rezultatu. Šiuo būtina pažymėti, jog priežastinio ryšio svarba skiriasi sutartinės bei deliktinės atsakomybės išsiskiria.

LAT praktikoje yra pažymima, jog teismai privalo nustatyti pakankamą neteisėtų veiksmų ir atsiradusių pasekmių ryšį, įvertinant visas aplinkybes ir žalos atsiradimo priežastis, o priežastinio ryšio kaip civilinės atsakomybės sąlygos nustatymas kartu reiškia teismo diskreciją sprendžiant dėl civilinės atsakomybės ribų. Tuo pačiu, pažymima, jog teismai neturi išplėsti atsakomybės ribų, kuomet yra nustatomas priežastinis ryšys. Yra pripažįstama, jog teismai, vertindami priežastinį ryšį taiko kelis etapus:

1. pirmajame etape yra taikomas „*conditio sine qua non*“ testas (ekvivalentinio priežastinio ryšio teorija), kuriuo yra sprendžiama dėl to, ar žalingos pasekmės būtų atsiradusios nesant neteisėtų veiksmų;
2. antrajame etape yra nustatomas teisinis priežastinis ryšys, kuomet yra sprendžiama ar pasekmės nėra teisiškai pernelyg nutolusios nuo neteisėto veiksmo (deliktinės atsakomybės ribas siaurinti priežastinio ryšio teorija). Atliekant šio priežastinio ryšio nustatymą yra įvertinama atsakovo galimybė neteisėtų veiksmų atlikimo metu numatyti žalos atsiradimą, pažeistos teisės ar teisėto intereso prigimtį ir vertę bei pažeisto teisinio reglamentavimo apsauginį tikslą, tačiau svarbu įvertinti ir gyvenimišką riziką⁹⁰.

Vienoje iš naujausių LAT bylų buvo nagrinėjamas priežastinio ryšio nustatymas, kuomet yra pažeidžiamos komercinės paslapties savininko teisės. 2016 m. vasario 5 d. priimtoje nutartyje išplėstinė teisėjų kolegija nagrinėdama priežastinio ryšio buvimą iš esmės pateikė šiuos teiginius:

1. komercinės paslapties paviešinimo atveju neteisėti veiksmai turi būti susiję priežastiniu ryšiu su kilusiais nuostoliais, o pats priežastinis ryšys pasireiškia tuo, jog savininkas praranda galimybę gauti naudą iš komercinės paslapties, kadangi informacija praranda komercinės paslapties statusą;

⁹⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010 m. kovo 1 d. nutartis civilinėje byloje S. R. v. UAB „Klaipėdos autobusų parkas“, Nr. 3K-3-53/2010.

2. esant neteisėtam komercinės paslapties naudojimui priežastinis ryšys pasireiškia per tai, jog komercinės paslapties savininkui atsiranda neigiamos pasekmės (patiriami nuostoliai dėl prarandamų klientų, užsakymų ir kt.)⁹¹.

Taigi, iš esmės galima padaryti vieną išvadą – neteisėti veiksmai turi būti susiję su tam tikromis pasekmėmis – prarandami klientai, užsakymai bei krenta apyvarta, subjektas privalo mažinti kainas, informacija praranda komercinės paslapties statusą ir kt.

Kaip jau ir buvo minėta, priežastinio ryšio reikšmė išsiskiria, kuomet šalis siejo sutartiniai santykiai ir kuomet yra taikoma tik deliktinė atsakomybė. Tais atvejais, kai buvo pažeistos sutartinės prievolės (pvz. sutartyje numatyta, kas yra laikoma komercine paslaptimi ir uždrausta ją atskleisti tretiesiems asmenims arba ją naudoti), dažniausiai yra naudojama kita patirtos žalos kompensavimo forma – netesybos (bauda). Iš esmės, kaltoji šalis turi sumokėti sutartyje numatytas netesybas (baudą), kas bus laikoma minimaliais nuostoliais, nebent kaltoji šalis ginčytų netesybų (baudos) dydį, kaip prieštaraujantį proporcingumo principui. Tad šiuo atveju priežastinis ryšys nėra tiek svarbus, kiek deliktinės atsakomybės atveju, kadangi yra tam tikros sutarties nuostatos, numatančios atsakomybės dydį.

Tačiau esant deliktinei atsakomybei, priežastinį ryšį ne tik būtina įrodyti, bet ir jo svarba yra ženkliai didesnė, kadangi, kaip jau minėta, priežastinio ryšio nustatymas gali lemti ir atsakomybės ribas. Tinkamas priežastinio ryšio nustatymas yra ypatingai svarbus tais atvejais, kai yra kelios šalys, pažeidusios komercinės paslapties savininko teises. Pavyzdžiui, vienas asmuo perduoda trečiajam šaliai komercinę paslaptį, o pastaroji ją pradeda naudoti. Iš esmės, komercinės paslapties savininkas patiria kelias neigiamas pasekmes – informacija netenka komercinės paslapties statuso (kadangi ją jau žino kiti subjektai) ir dėl neteisėtų veiksmų savininkas gali patirti nuostolius – sumažėję pardavimai, prarasti klientai ir t.t.

2.2.1.3. Kaltė

Trečioji civilinės atsakomybės sąlyga – kaltė. CK 6.248 str. 1 d. numato, jog civilinė atsakomybė kyla tik tais atvejais, kuomet įpareigotas asmuo yra kaltas, išskyrus tam tikrus įstatyme arba sutartyje numatytus atvejus, kuomet atsakomybė kyla be kaltės. To paties straipsnio 2 d. numatyta, jog kaltė gali pasireikšti tiek tyčia, tiek neatsargumu.

LAT yra pažymėjęs, jog „*tyčiai konstatuoti reikalingas aiškus subjekto žinojimas, kad konkretūs duomenys sudaro ūkio subjekto komercinę paslaptį, neatsargumas konstatuojamas, kai*

⁹¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Tirola“, Nr. 3K-7-6-706/2016.

*asmuo, atsižvelgiant į aplinkybių visumą, turėjo žinoti apie tai, kad informacija yra komercinė paslaptis, tačiau nebuvo tiek atidus ir rūpestingas, kiek buvo būtina*⁹².

Atsižvelgiant į nurodytą, galima daryti išvadą, jog kaltė yra preziumuojama, tad kaltoji šalis privalo įrodyti savo nekaltumą.

Plačiau kaltės sąlyga buvo nagrinėta 2006 m. rugsėjo 20 d. priimtoje nutartyje, kurioje LAT pateikė išaiškinimus, susijusius su banko paslapties atskleidimu. Visų pirma, byloje buvo nurodyta, jog esminis darbo drausmės pažeidimo elementas yra darbuotojo kaltė, o šį elementą privalo įrodyti pats darbdavys. Nutartyje pažymėta, jog banko darbuotojo kaltė gali būti analizuojama nustatant ne vien tik faktines aplinkybes – veiksmus, priežastis, tikslus bei motyvus, tačiau tiriant darbuotojo veiklą reglamentuojančias teisės normas, kurios nustato banko darbuotojo elgesio standartą. Atsižvelgiant į nurodytą, tokio pobūdžio bylose buvo nustatytas elgesiui taikomas atsargumo laipsnis, užkertantis kelią atskleisti komercines paslaptis dėl subjektyvių nuostatų ar priežasčių. Kaip viena iš apsaugos priemonių buvo pripažintas vidaus teisės aktų priėmimas ir taikymas. Byloje pažymėta, jog banko darbuotojams yra keliami griežti atidumo ir rūpestingumo reikalavimai, kurių nesilaikymas suponuoja darbuotojo kaltę. Tačiau tam, jog drausminė atsakomybė būtų pritaikyta darbuotojui, privalo būti įrodyta, jog darbuotojas buvo supažindintas su pavedamomis pareigomis ir taisyklėmis. Taipogi pripažinta, jog komercinę paslaptį sudarantys duomenys gali būti tokios pat rūšies ir turinio, kaip ir banko paslaptį sudarantys dokumentai, o tam tikrais atvejais komercinės paslapties naudingumo faktas net neprivalo būti nustatomas. Šioje byloje buvo suformuota pozicija, jog banko duomenys apie paslaugų tiekėjus, banko klientus, atliekamas operacijas ir kt. yra laikomi komercine paslaptimi. Kaip pagrindinė taisyklė, taikoma banko klientų informacijos apsaugai, buvo suformuota, jog tam tikrais atvejais užtenka ir fragmentiškų duomenų apie klientą, jog informacija būtų laikoma komercine paslaptimi. Tai apima tuos atvejus, kuomet iš duomenų galima identifikuoti konkretų klientą arba šie duomenys apibrėžia kliento duomenis taip, jog konkretus banko klientas gali būti identifikuojamas vėliau⁹³.

Taigi, kaltoji šalis gali gintis ir bandyti įrodyti, jog dėl neteisėtų veiksmų nėra jo kaltės. Dažniausiai, kuomet neteisėti veiksmai yra savarankiškas deliktas, yra įrodinėjama ar subjektas žinojo, jog versle naudojama informacija yra kito subjekto komercinė paslaptis. Be abejonės, esant konkurencijai tarp ūkio subjektų, kaltė gali pareikšti ir neatsargumu. Kaip pavyzdys, neatsargumą gali lemti tokia situacija, kuomet iš vienos darbovietės pas konkurentą pereina dirbti keli darbuotojai ir po jų atėjimo auga klientų skaičius, pradedama vykdyti tam tikra nauja veikla, kuri

⁹² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Tirola“, Nr. 3K-7-6-706/2016.

⁹³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2006 m. rugsėjo 20 d. nutartis civilinėje byloje G. Z. v. AB „Parex bankas“, Nr. 3K-3-499/2006. Teismų praktika. 2006, 26.

anksčiau nebuvo vykdyta be jokio papildomo įdirbio toje srityje. Tokiu atveju, subjektas turėtų žinoti, jog yra naudojama tam tikra specifinė informacija, kuri galbūt yra ir komercinė paslaptis. Subjektai galėtų išvengti atsakomybės tik tokiu atveju, jeigu jie įrodytų, jog elgėsi atidžiai ir rūpestingai, t.y. manydami, jog yra naudojama komercinė paslaptis, ėmėsi priemonių, siekdami užkardyti tokios informacijos naudojimą.

2.2.1.4. Nuostoliai (žala)

Ketvirtoji ir paskutinė civilinės atsakomybės taikymo sąlyga – nuostoliai (žala). Ši civilinė atsakomybės sąlyga yra numatyta CK 6.249 str., kurio 1 d. yra numatyti tiek tiesioginiai nuostoliai (turto netekimas, turėtos išlaidos), tiek ir netiesioginiai nuostoliai (negautos pajamos) – pajamos, kurias asmuo būtų gavęs, jeigu nebūtų neteisėtų veiksmų. Esant komercinės paslapties savininko teisių pažeidimui yra galimas ir neteisėtas gautos naudos atlyginimas.

CK 1.116 str. 4 d. numato pareigą asmenims, kurie neteisėtais būdais įgijo informaciją, esančią komercine paslaptimi, atlyginti padarytus nuostolius komercinės paslapties savininkui. Toliau šiame straipsnyje yra išskiriama, kokius konkrečiai nuostolius kaltoji šalis privalo atlyginti:

1. išlaidas, kurios buvo patirtos paslapčiai sukurti, tobulinti bei naudoti (tiesioginiai nuostoliai);
2. negautas pajamas;
3. pajamas, kurios buvo gautos neteisėtai naudojant komercinę paslaptį (nepagrįstas praturtėjimas).

LAT yra pažymėjęs, jog asmenims, kuriems yra taikoma teisinė atsakomybė dėl neteisėto komercinės paslapties įgijimo (atsakomybė gali būti tiek sutartinė, tiek deliktinė), kyla pareiga atlyginti dviejų rūšių nuostolius – tiesioginius nuostolius (išlaidos, kurios buvo patirtos siekiant sukurti, tobulinti bei naudoti komercinę paslaptį) bei negautas pajamas (netiesioginiai nuostoliai – pajamos, kurias asmuo būtų gavęs, jeigu jo teisės ir teisėti interesai nebūtų pažeisti)⁹⁴. Šiuo atveju negautos pajamos gali reikšti pajamas, kurios buvo netektos, kadangi subjektas prarado savo klientus, užsakymus ir kt.

Papildomai, nukentėjusioji šalis gali reikalauti atlyginti nuostolius, kilusius dėl neteisėto komercinės paslapties naudojimo, kuomet kaltoji šalis iš to gauna pajamų (nepagrįstas praturtėjimas), kaip tai yra numatyta CK 6.237 str. 1 d.

⁹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Tirola“, Nr. 3K-7-6-706/2016.

Tais atvejais, kuomet atsakomybė kyla dėl pažeistos sutarties, nukentėjusi šalis taipogi turi teisę reikalauti sumokėti netesybas (baudą), jeigu tokios buvo numatytos šalių sudarytoje sutartyje. Kaip ir minėta, kaltoji šalis gali ginčyti netesybų (baudos) dydį, teigdama, jog jis neatitinka proporcingumo, protingumo reikalavimų.

Nurodytas tiesioginių nuostolių suvokimas bei netiesioginių nuostolių suvokimas, siejant netiesioginius nuostolius tik su negautomis pajamomis, riboja galimybę pritaikyti visišką žalos atlyginimą, kuriuo nukentėjusiajai šaliai būtų atlyginami visi patirti nuostoliai. Remiantis šiuo, šiame darbe aptarsime galimus nuostolius bei kuom jie pasireiškia, pasiūlant papildomus kriterijus į kuriuos reikėtų atsižvelgti, vertinant tikrąją komercinės paslapties savininkui padarytą žalą.

Tiesioginiai nuostoliai. LAT praktika, kurioje būtų išaiškinami tiesioginiai nuostoliai bei jų atlyginimo bei įrodinėjimo mechanizmas nėra gausi. Keliose bylose yra tiesiog pasisakyta, kas yra laikytina tiesioginiais nuostoliais, tačiau būtent jų apskaičiavimo mechanizmas ir įrodinėjimo specifiška nėra pateikiama. Kaip jau minėta, tiesioginiai nuostoliai yra išlaidos, kurios patirtos siekiant sukurti, tobulinti bei naudoti komercinę paslaptį. Taigi, iš pateikto apibrėžimo teigtina, jog komercinės paslapties savininkas, esant tam tikriems neteisėtiems veiksams, pavyzdžiui, komercinės paslapties išviešinimui, galėtų reikalauti iš kaltosios šalies atlyginti nurodytas išlaidas. Tačiau Lietuvoje šis nuostolių atlyginimo mechanizmas nėra aiškus, tad manytina, jog tai yra viena iš priežasčių, kodėl praktika šiuo atžvilgiu nėra susiformavusi. Komercinių paslapčių savininkai renkasi kitus gynybos būdus – reikalauja atlyginti negautas pajamas bei atlyginti kitos šalies nepagrįstai gautą naudą (nepagrįstas praturtėjimas).

Atsižvelgiant į nurodytą, gali būti keliamas klausimas – ar tikrai pagrįsta tiesioginiais nuostoliais laikyti tik išlaidas, kurios buvo patirtos siekiant sukurti, tobulinti bei naudoti komercinę paslaptį? Manytina, jog tam tikrais atvejais tiesioginiais nuostoliais būtų protinga pripažinti netektos komercinės paslapties vertę (t.y. komercinės paslapties tikrąją rinkos vertę, kuomet, pavyzdžiui, informacija yra išviešinama).

Shawn Fox nuomone, nuostoliai iš tiesų galėtų būti vertinami atsižvelgiant į komercinės paslapties vertę – kiek sąžiningas investuotojas būtų sumokėjęs už teisėtą komercinės paslapties įgijimą⁹⁵.

Komercinės paslapties vertės nustatymas – dar vienas probleminis aspektas. Iš esamo teisinio reglamentavimo nėra aišku, kokiais būdais komercinės paslapties savininkas gali įrodinėti patirtas išlaidas kuriant, tobulinant ar naudojant komercinę paslaptį. Juo labiau, dažniausiai tiesioginių

⁹⁵ FOX, D., Shawn. *Calculating damages in misappropriation of trade secrets matters*. Jungtinės Amerikos Valstijos, 2016, p. 21 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 23 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.willamette.com/insights_journal/16/spring_2016_2.pdf>.

įrodymų nėra galimybės pateikti, tad nėra aišku, kokia šiuo atveju yra įrodinėjimo našta ir kaip ji pasiskirstytų, esant pareikštam reikalavimui.

Atkreiptinas dėmesys, jog komercinės paslaptys yra laikomos nematerialiu turtu, remiantis šiuo, šioje dalyje bus aptariami metodai taikant analogiškus metodus tarp nematerialaus turto vertės apskaičiavimo bei komercinių paslapčių vertės apskaičiavimo. Taigi, komercinės paslapties vertės apskaičiavimui galėtų būti naudojami būtent šie trys metodai:

1. **sąnaudomis pagrįstas metodas** – šis metodas grindžiamas ekonomikoje vartojamu pakeičiamumo principu. Pagrindinis principas yra toks, jog protingas investuotojas nemokėtų už komercinę paslaptį daugiau nei kainuoja ją pakeisti ir (arba) apsaugoti. Komercinės paslapties vertė apskaičiuojama sumuojant visas išlaidas, kurios yra susijusios su tokios paslapties sukūrimu bei vystymu;
2. **rinka pagrįstas metodas** – pagrįstas komercinės paslapties įgijimo bei licencijavimo vertės analize;
3. **pajamomis pagrįstas metodas** – naudojamas nustatyti ar komercinė paslaptis generuoja tam tikrą pelną (pajamas) ją naudojant ar gaunant pajamas iš licencijavimo⁹⁶.

Pasitelkiant sąnaudų metodą, siekiant apskaičiuoti komercinės paslapties vertę, turėtų būti vertinami šios pagrindinės sąnaudos:

1. **tiesioginės išlaidos**. Tokios išlaidos apima darbo, išteklių bei papildomas išlaidas, kurios yra tiesiogiai susijusios su komercinės paslapties kūrimu⁹⁷;
2. **netiesioginės išlaidos**. Šios išlaidos taipogi gali apimti darbo, išteklių bei papildomas išlaidas, tačiau šiuo atveju jos yra patiriamos tiesioginio komercinės paslapties autoriaus, tačiau ne savininko. Tad šios išlaidos yra mokamos tiesioginiam autoriui ir yra susijusios su asmenimis bei organizacijomis, kurie nedirba komercinės paslapties savininko organizacijoje⁹⁸;
3. **autoriaus (kūrėjo) pelnas**. Komercinės paslapties kūrėjui (autoriui) tenkantis visų išlaidų atlyginimas, apimantis tiek tiesiogines, tiek netiesiogines išlaidas, kurios buvo susijusios su kūrimo procesu⁹⁹;

⁹⁶ FOX, D., Shawn. *Calculating damages in misappropriation of trade secrets matters*. Jungtinės Amerikos Valstijos, 2016, p. 21 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 23 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.willamette.com/insights_journal/16/spring_2016_2.pdf>.

⁹⁷ Reilly, F., R.; Schweih, P. R. *Guide to Intangible Asset Valuation*. Jungtinės Amerikos Valstijos: Wiley, 2014, p. 223, 224.

⁹⁸ Ibidem, p. 224.

⁹⁹ Ibidem, p. 224, 225.

4. **verslumo paskata.** Tai yra ekonominės naudos suma, kuri yra reikalinga siekiant motyvuoti komercinės paslapties kūrėją pradėti vystymo procesą. Žvelgiant iš kūrėjo perspektyvos – verslumo paskata yra suvokiama kaip galimybės mokestis¹⁰⁰.

Šio metodo naudojimas laikytinas pagrįstu bei efektyviu, kuomet pati komercinė paslaptis dar negeneruoja jokio pelno (nei jos naudojimas, nei licencijavimas neatneša naudos). Atsižvelgiant į nurodytas sąnaudas galima teigti, jog būtent panašiais metodais bei kriterijais Lietuvoje turėtų būti apskaičiuojamos komercinei paslapčiai sukurti, tobulinti bei naudoti turėtos išlaidos. Tačiau, vis dėlto, šis metodas turi trūkumų – pagrįsti nurodytas išlaidas yra ganėtinai sudėtinga, tam reikėtų konkrečių tiesioginių įrodymų. Manytina, jog būtent todėl LAT praktikoje nėra atvejų, kuomet būtų nagrinėjamas nurodytų išlaidų atlygintinumo klausimas.

Rinka pagrįstas metodas orientuotas į toliau nurodytus aspektus¹⁰¹:

1. **pardavimų lyginimą** – šis metodas pasireiškia tuo, jog yra nustatoma galima komercinės paslapties rinkos vertė, kurią būtų galima gauti ją pardavus;
2. **honoraro apmokėjimą** – matuojamas hipotetinis komercinės paslapties honoraras, kurį būtų galima gauti. Honoraro dydis nustatomas atsižvelgiant į pajamas ir kitus duomenis tam, jog būtų galima nustatyti komercinės paslapties vertę.

Tačiau rinka pagrįstas metodas turi trūkumų – neįmanoma sutelkti tiek duomenų ir gairių į kurias būtų orientuojamasi nustatant komercinės paslapties vertę, o juo labiau, licencijavimo susitarimai dažnu atveju gali būti sudaryti ne tik dėl tam tikros komercinės paslapties, tačiau ir dėl patentų ar kitų intelektinės nuosavybės objektų.

Pagrindiniai pajamomis pagrįsto metodo komponentai¹⁰²:

1. numatomos pajamos iš komercinės paslapties – yra sukuriamas tam tikras mechanizmas, kuriuo būtų galima preliminariai apskaičiuoti komercinės paslapties teikiamą naudą;
2. prognozuojamų pajamų laikotarpis – atsižvelgiant į komercinės paslapties naudingumą tam tikrame laiko periode (dažniausiu atveju, komercinės paslaptys yra vertingos tik tam tikrą laikotarpį).

Atsižvelgiant į visus nurodytus metodus, manytina, jog pats efektyviausias bei aiškiausias būdas atlyginti komercinės paslapties savininko patirtą žalą yra komercinės paslapties rinkos vertės atlyginimas (t.y. nauda, kurią komercinės paslapties savininkas būtų gavęs, jeigu būtų nusprendęs

¹⁰⁰ Reilly, F., R.; Schweih, P. R. *Guide to Intangible Asset Valuation*. Jungtinės Amerikos Valstijos: Wiley, 2014, p. 226.

¹⁰¹ FOX, D., Shawn. *Calculating damages in misappropriation of trade secrets matters*. Jungtinės Amerikos Valstijos, 2016, p. 22 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 23 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.willamette.com/insights_journal/16/spring_2016_2.pdf>.

¹⁰² Ibidem.

tokią komercinę paslaptį parduoti). Vis dėlto, paviešinus komercinę paslaptį, savininkas praranda iš esmės bet kokią komercinės paslapties teikiamą naudą. Pavyzdžiui, paviešinus *Coca-Cola* gėrimo receptūrą, bendrovei būtų padaryta milžiniška žala – konkurentai galėtų atitinkamai pakoreguoti savo gaminius, ženkliai mažėtų pardavimai ir t.t. Tad iš esmės, bendrovė neturėtų jokio pranašumo, o informacija nebebūtų laikoma komercine paslaptimi. Pripažinus, jog tiesioginiais nuostoliais gali būti laikoma komercinės paslapties rinkos vertė (kurią būtų galima apskaičiuoti pasitelkus specialistus), rinkoje būtų užtikrinamas aukštesnis komercinių paslapčių apsaugos standartas. Tačiau, be abejonės, toks metodas negalėtų būti naudojamas absoliučiai visais atvejais, kadangi komercinė paslaptis dar gali neturėti vertės rinkoje.

Netiesioginiai nuostoliai (negautos pajamos). Manytina, jog CK 1.116 str. 4 d. pateikiamas netiesioginių nuostolių atlyginimas yra ženkliai per siauras. Siejant netiesioginius nuostolius tik su negautomis pajamomis yra siaurinama netiesioginių nuostolių samprata.

LAT praktikoje dažniausiai naudojama atlygintinių nuostolių forma – negautų pajamų atlyginimas, nurodant, jog tai yra netiesioginiai nuostoliai. Pavyzdžiui, pripažįstama, jog negautos pajamos pasireiškia subjektui praradus rinkos dalį, netekus klientų¹⁰³.

Tuo pačiu, pasitaiko ir nutarčių, kuriuose nagrinėjant neteisėtus veiksmus, kuriais buvo padaryta žala komercinės paslapties savininkui, nurodomi išaiškinimai dėl netiesioginių nuostolių, kurie buvo patirti dėl *konfidencialios informacijos* atskleidimo. Pavyzdžiui, vienoje iš LAT nutarčių yra pateikiama, jog konfidencialios informacijos atskleidimas dažniausiai yra susijęs su netiesioginiais nuostoliais, nurodant, jog tai gali būti sumažėjęs bendrovės konkurencingumas rinkoje, padaryta žala bendrovės įvaizdžiui¹⁰⁴. Tačiau tokia praktika nėra laikytina sektinu pavyzdžiu, kadangi LAT iš esmės sumaišo komercinę paslaptį su konfidencialia informacija. Iš dalies yra sutiktina su pozicija, jog komercinės paslaptys gali būti laikomos viena iš konfidencialios informacijos rūšių¹⁰⁵, tačiau būtina pažymėti, jog atsakomybė už konfidencialios informacijos bei komercinės paslapties atskleidimą kyla skirtingu pagrindu – konfidencialios informacijos atskleidimo atveju atsakomybė kyla iš sutartinių nuostatų, o komercinės paslapties atveju – tiek sutartinių nuostatų, tiek ir neteisėtų veiksmų apskritai (delikto). Juo labiau, LAT praktika, kurioje nagrinėjant ginčus, susijusius su komercinėmis paslaptimis, tačiau nurodant konfidencialios informacijos nuostolių atlyginimo mechanizmus yra ne itin korektiška, atsižvelgiant į tai, jog komercinės paslaptys yra priskiriamos prie konfidencialios informacijos, tačiau konfidencialios

¹⁰³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Big trans“ v. UAB „Lietuvos pervežimo bendrovė“, R. K., Nr. 3K-3-421-695/2015.

¹⁰⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. spalio 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-402-677/2015. *Teismų praktika*. 2015, 44, p. 338-348.

¹⁰⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Tirola“, Nr. 3K-7-6-706/2016.

informacijos sąvoka bei patys gynimo būdai yra skirtingi. Vis dėlto, darytina išvada, jog būtent CK 1.116 str. 4 d. numato, kokių nuostolių gali reikalauti komercinės paslapties savininkas.

LAT praktikoje susiformavusi taisyklė, jog negautos pajamos yra suprantamos kaip (negautos) grynasis pelnas, kuris privalo būti įrodytas ieškovo. Grynasis pelnas šiuo atveju yra gautų bendrųjų pajamų dalis, liekanti atėmus pajamų sąnaudas ir atskaičius valstybei mokėtinus mokesčius¹⁰⁶. Tuo pačiu, negautos pajamos LAT praktikoje dažniausiai yra susiejamos su atsakovo gauta nauda (pavyzdžiui, bendrovės nutraukė sutartis su ieškovu ir sudarė analogiškų paslaugų sutartis su atsakovu). Pavyzdžiui, vienoje iš bylų ieškovas kreipėsi į teismą, jog atsakovas atlygintų patirtus nuostolius, kurie buvo įrodinėjami tuo, jog vienais metais ieškovas pardavė atitinkamą kiekį produkcijos, o kitais metais, atsakovas, pasinaudodamas ieškovo komercine paslaptimi, pradėjo analogiškos produkcijos prekybą ir ieškovo pardavimai sumenko, o, atitinkamai, atsakovo – padidėjo. Teismas priteisė pelno skirtumą, numatant, jog tai yra ieškovo patirti nuostoliai¹⁰⁷. Tačiau teigtina, jog tokia praktika nėra pozityvi, kadangi dėl ekonominių sumetimų yra aišku, jog identiškų pardavimo apimčių ir pelno išlaikyti nėra įmanoma.

Manytina, jog komercinės paslapties savininko negautos pajamos gali pasireikšti ir kiek kitokiu kampu – pavyzdžiui, yra netenkami pagrindiniai klientai, kurie pasirenka atsakovo paslaugas, kas gali lemti, jog kiti rinkoje dalyvaujantys subjektai gali prarasti pasitikėjimą nukentėjusios šalies paslaugomis ar prekėmis ir pasirinkti kitus subjektus, teikiančius panašias paslaugas. Vis dėlto, teismų praktika nėra išplėtotą, jog būtų atsižvelgiama į platesnį spektrą kriterijų, kuomet yra vertinamos negautos pajamos, o juo labiau – CK 1.116 str. nenumato galimybės reikalauti netiesioginių nuostolių plačiąja prasme, o teismų praktikoje netiesioginiai nuostoliai su negautomis pajamomis yra sutapatinami (t.y. komercinių paslapčių atveju, atsižvelgiama tik į negautas pajamas tiesiogine prasme – negautą pelną, kuris yra tik viena iš netiesioginių nuostolių sudedamųjų dalių). Manytina, jog teismų praktikoje sutinkamas netiesioginių nuostolių apskaičiavimas yra ydingas, kadangi iš principo yra remiamasi tik vienu iš metodų, kuriais gali būti naudojami apskaičiuojant netiesioginius nuostolius. S. Fox nurodo ir kitus galimus netiesioginių nuostolių apskaičiavimo metodus, pavyzdžiui – „*prieš ir po metodus*“ (angl. *the before and after method*), kurį naudojant yra atsižvelgiama į veiklos rezultatus prieš ir po pažeidimo, netapatinant nuostolių tik su pažeidusios šalies gautu pelnu¹⁰⁸.

¹⁰⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. vasario 6 d. nutartis civilinėje byloje UAB „SDG“ v. UAB „Verslo aljansas“, Nr. 3K-3-24-421/2015.

¹⁰⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2007 m. gegužės 8 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Baldų rojus“ v. G. O., Nr. 3K-3-197/2007.

¹⁰⁸ FOX, D., Shawn. *Calculating damages in misappropriation of trade secrets matters*. Jungtinės Amerikos Valstijos, 2016, p. 18 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 23 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.willamette.com/insights_journal/16/spring_2016_2.pdf>.

Atsižvelgiant į nurodytą nuostolių atlyginimo mechanizmą teigtina, jog dabartinis mechanizmas nėra pakankamas, jog komercinės paslapties savininkui galėtų būti atlyginta visa patirta žala (t.y. atlyginti visi netiesioginiai nuostoliai). Tiek teisiniame reguliavime, tiek teismų praktikoje nėra atsižvelgiama į papildomus ekonominius, tiek ne ekonominius veiksnius, kurie yra svarbūs, jog būtų atlyginta tikroji komercinės paslapties savininko patirta žala. Vienas iš tokių – komercinės paslapties, kuri buvo prarasta, rinkos vertė. Manytina, jog teisinis reguliavimas turėtų būti keičiamas ir komercinės paslapties savininkui turėtų būti atlyginamos ne prarastos pajamos, tačiau netiesioginiai nuostoliai plačiąja prasme – pavyzdžiui, sumažėjusių kainų rinkoje skirtumas (kilęs dėl neteisėtų veiksmų, susijusių su komercine paslaptimi), marketingui skirtomis išlaidomis, jog būtų atgauta rinkos dalis, verslo vertės sumažėjimas ir kt.

Nepagrįstas praturtėjimas. Nukentėjęs komercinės paslapties savininkas gali reikalauti iš jo teisės pažeidusio subjekto reikalauti atlyginti iš paslapties naudojimo neteisėtai gautas pajamas¹⁰⁹. Manytina, jog nepagrįstas praturtėjimas gali apimti ne tik tiesioginę naudą, kurią gavo kaltoji šalis (t.y. grynąjį pelną), tačiau gali apimti ir kitus veiksnius. Tokie veiksniai galėtų būti:

1. kaltosios šalies gautos pajamos iš pardavimų, kurios yra susijusios su komercinės paslapties naudojimu ir yra išreikštos padidėjusia apyvarta;
2. kaltosios šalies sutaupytos lėšų sąnaudos atliekant tyrimus bei komercinės paslapties kūrimą;
3. kaltosios šalies laiko sąnaudų sutaupymas ir (arba) staigus įėjimas į rinką;
4. kaltosios šalies kainų ekonomija ir padidėjęs grynasis pelnas;
5. kaltosios šalies rizikos sumažėjimas bei padidėjusi verslo vertė, susijusi su išaugusiais pinigų srautais;
6. komercinės paslapties vertė, kuomet buvo atliktas pažeidimas (pvz. neteisėtai įgyta komercinė paslaptis).

Tačiau pastarieji veiksniai LAT praktikoje nėra vertinami, išskyrus gautą grynąjį pelną. Manytina, jog toks požiūris nėra pakankamai efektyvus, siekiant apsaugoti komercinės paslapties savininko pažeistas teises.

Taigi, atsižvelgiant į nurodytas nuostolių atlyginimų rūšis, kurios yra taikomos Lietuvoje, manytina, jog CK 1.116 str. 4 d. norma turėtų būti koreguojama arba Lietuvos teismų formuojama praktika turėtų suformuoti precedentus, kurie įvertintų ženkliai platesnį spektrą aplinkybių, kadangi kitu būdu komercinės paslapties savininkui nėra visiškai atlyginama padaryta žala. CK 1.116 str. 4

¹⁰⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Tirola“, Nr. 3K-7-6-706/2016.

d. galėtų būti koreguojama taip, jog komercinių paslapčių savininkams būtų užtikrinamas visiškas nuostolių atlyginimas atsižvelgiant į toliau nurodytas aplinkybes (pateikiamas neišsamus sąrašas):

1. pajamas, kurias nukentėjusioji šalis būtų gavusi, jeigu nebūtų neteisėtų veiksmų (įskaitant prarastas pajamas dėl produkcijos pardavimų kritimo);
2. nukentėjusios šalies išlaidų padidėjimas dėl neteisėtų veiksmų;
3. komercinės paslapties vertė pažeidimo įvykdymo dieną, jeigu komercinė paslaptis yra praranda, arba jos sumažėjimas;
4. nukentėjusios šalies verslo vertės kritimas;
5. nukentėjusios šalies patirtos išlaidos atliekant tyrimus bei išlaidos, patirtos kuriant komercinę paslaptį;
6. nukentėjusios šalies išlaidos, kurias pastaroji patyrė dėl to, jog būtų panaikinti neteisėtų veiksmų padariniai;
7. kainos erozija, kilusi iš to, jog nukentėjusioji šalis turėjo sumažinti kainas, jog galėtų konkuruoti su kaltąja šalimi¹¹⁰.

Negautų pajamų ir nepagrįsto praturtėjimo santykis. Atsižvelgiant į tai, jog CK 1.116 str. 4 d. numato galimybę reikšti reikalavimą atlyginti tiek negautas pajamas, tiek kitos šalies gautas pajamas, kurios gautos neteisėtai naudojant komercinę paslaptį (nepagrįstas praturtėjimas), kyla aktuali problema – koks yra santykis tarp šių reikalavimų bei koks yra taikomas jų atlyginimo mechanizmas. LAT 2016 m. vasario 5 d. priimtoje nutartyje pasisakė dėl šių reikalavimų santykio, nurodant, jog įvertinus bylos aplinkybes, teismas turi vertinti kiekvienos iš reikalaujamų priteisti nuostolių atlyginimo rūšių santykį – ar galima juos priteisti kartu, ar konstatuoti jų sutaptį¹¹¹. Pripažintina, jog pagal jau susiformavusią teismų praktiką yra galimas ir abiejų reikalavimų priteisimas¹¹². Tačiau teismai privalo spręsti šių reikalavimų santykį, jog nebūtų pažeistas *non bis in idem* principas. Minėtoje LAT nutartyje nurodyta, jog „*tais atvejais, kai žala patyrusio asmens negautos pajamos pagal pirmiau minėtus kriterijus iš esmės sutampa su paslaptimi pasinaudojusio asmens gauta nauda, jų negalima priteisti kartu. Tokiais atvejais turi būti tenkinamas didesnis reikalavimas, nes tai atitiktų visiškos žalos atlyginimo ir non bis in idem principus*“¹¹³. O tuo pačiu, LAT pasisakė, jog „*tais atvejais, kai nepagrįstas asmens,*

¹¹⁰ FOX, D., Shawn. *Calculating damages in misappropriation of trade secrets matters*. Jungtinės Amerikos Valstijos, 2016, p. 17 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 23 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.willamette.com/insights_journal/16/spring_2016_2.pdf>.

¹¹¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Tirola“, Nr. 3K-7-6-706/2016.

¹¹² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2007 m. gegužės 8 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Baldų rojus“ v. G. O., Nr. 3K-3-197/2007.

¹¹³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Tirola“, Nr. 3K-7-6-706/2016.

*pasinaudojusio komercine paslaptimi, praturtėjimas viršija komercinės paslapties savininko negautos pajamas, priteisiamas tik nepagrįstas praturtėjimas*¹¹⁴. Tačiau pastarasis LAT išaiškinimas sukelia tam tikrų abejonių, kadangi toks nuostolių atlyginimas neužtikrina visiško nuostolių atlyginimo. Dar daugiau klausimų kelia ir tolesnis LAT išaiškinimas – „*tais atvejais, kai prašomos priteisti negautos pajamos viršija nepagrįstą praturtėjimą, laikoma, kad negautos pajamos apima nepagrįstą praturtėjimą*“¹¹⁵. Iš esmės, remiantis LAT išaiškiniu galima daryti išvadą, jog priklausomai nuo to, kuris reikalavimas yra didesnis – negautos pajamos ar nepagrįstas praturtėjimas, taikomos skirtingos taisyklės. Remiantis visišku nuostolių atlyginimu, tokia praktika tam tikrose situacijose gali būti nenaudinga komercinių paslapčių savininkams. Vis dėlto, atsižvelgiant į dabartinį nurodytų nuostolių reglamentavimą, būtų sunku išskirti, kokiais atvejais negautos pajamos ar nepagrįstas praturtėjimas gali nesutapti (nurodytoje byloje pripažinta, jog ieškovės negautos pajamos, atitiko atsakovės nepagrįstą praturtėjimą). Tačiau net ir jeigu nebūtų galima konstatuoti šių reikalavimų sutapties ir jie skirtųsi, LAT pozicija, apribojanti visišką nuostolių atlyginimą yra klaidinga.

Teisės doktrinoje nurodoma, jog reikalavimas dėl nepagrįsto praturtėjimo yra subsidarius teisių gynimo būdas, kuris gali būti taikomas tik tais atvejais, kai kitais teisių gynimo būdais negalima apginti pažeistų teisių, t.y. reikalavimą dėl nepagrįsto praturtėjimo galima reikšti tik tada, kai pažeidėjo gautos naudos negalima išreikalauti remiantis kitais teisių gynimo būdais (pavyzdžiui, atvejais kuomet negalima nustatyti visų civilinės atsakomybės sąlygų)¹¹⁶. Tačiau, manytina, jog nurodytoje LAT pozicijoje buvo turima omenyje kita situacija – buvo sprendžiamas negautų pajamų bei nepagrįsto praturtėjimo santykis, esant visoms civilinės atsakomybės sąlygoms (įskaitant ir kaltę). Tačiau net ir šiuo atveju LAT pozicija yra klaidinga. Sutiktina su doktrinoje pateikiama nuomone, jog tokiais atvejais įrodžius gautos naudos ir negautų pajamų ryšį, ši dalis turėtų būti išieškoma pagal civilinės atsakomybės taisyklės, o likusi dalis – pagal nepagrįsto praturtėjimo normas.

Tačiau reikalaujant atlyginti vien tik nepagrįstą praturtėjimą turi būti vadovaujasi CK 6.242 str. nuostatomis, kurios 1 d. nurodoma, jog be teisinio pagrindo nesąžiningai praturtėjęs kito asmens sąskaita asmuo privalo atlyginti pastarajam tokio dydžio nuostolius, koks yra nepagrįstas praturtėjimas. Iš pastarosios normos akivaizdžiai iškeliamą sąlyga – „*kito asmens sąskaita*“. Tad šiuo atžvilgiu yra svarbus priežastinio ryšio klausimas – ar nepagrįstas praturtėjimas turi būti siejamas bei įrodinėjamas per kito asmens negautas pajamas (t.y. ar nukentėjusiajam asmeniui

¹¹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Tirola“, Nr. 3K-7-6-706/2016.

¹¹⁵ Ibidem.

¹¹⁶ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. II tomas*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 359.

būtina įrodyti savo turto sumažėjimą). Manytina, jog komercinių paslapčių savininkams, kurie nukentėjo nuo neteisėto jų komercinių paslapčių naudojimo, neturėtų būti keliami sąlyga atskirai įrodinėti negautas pajamas. Tokia pozicija išplaukia ne tik iš CK 1.116 str. 4 d. formulotės, jog „pajamos, gautos neteisėtai naudojant komercinę (gamybinę) paslaptį, laikomos nepagrįstu praturtėjimu“, tačiau ir iš doktrinos, kurioje teigiama, jog priežastinis ryšys šiuo atveju turėtų būti aiškinamas kaip kito asmens teisių pažeidimo ir dėl to atsiradusio praturtėjimo ryšys¹¹⁷.

Taigi, atsižvelgiant į nurodytą, LAT praktikoje suformuotas negautų pajamų bei nepagrįsto praturtėjimo santykio aiškinimas turėtų būti koreguojamas, suformuluojant naują taisyklę – komercinių paslapčių savininkams atlyginamos negautos pajamos bei nepagrįsto praturtėjimo dalis, kuri nėra susijusi su negautomis pajamomis¹¹⁸.

2.2.2. Apsauginiai teisių gynimo būdai

Nepaisant to, jog nuostolių atlyginimas yra laikomas pagrindiniu komercinės paslapties savininko pažeistų teisių gynimo būdu¹¹⁹, tačiau egzistuoja galimybė ginti pažeistas teises ir kitais būdais – apsauginiais (prevenciniais) teisių gynimo būdais. Šiais būdais yra siekiama kelių tikslų – apsaugoti komercinės paslapties savininką nuo gresiančio pažeidimo, žalos bei nutraukti neteisėtus veiksmus.

Pastaruosius preventinius gynimo būdus įtvirtina CK 1.138 str., 6.655 str., KĮ 16 str., kuriais komercinės paslapties savininkas gali siekti komercinės paslapties išsaugojimo, užkardant galimai kilsiančią žalą. Šie būdai nėra plačiau aptariami Lietuvos doktrinoje ar teismų praktikoje, tad darytina išvada, jog šie gynybos būdai Lietuvoje nėra populiarūs. Tačiau galima manyti, jog komercinės paslapties savininkams nėra užkardyta galimybė naudoti preventinius gynimo būdus, juo labiau, tokie būdai gali būti naudojami ginant autorių teises ir gretutines teises.

Atsižvelgiant į tai, jog teisės aktai numato atsakomybę už neteisėtą komercinės paslapties atskleidimą, paviešinimą, naudojimą, laikytina, jog komercinės paslapties savininkui yra suteikiama išimtinė subjektinė teisė į šią informaciją¹²⁰. Tą pagrindžia aplinkybės, jog komercinės paslapties savininkai gali laikyti šią informaciją paslapyje, jos neatskleisti tretiesiems asmenims, išskyrus įstatymuose numatytas išimtis. Taigi, komercinė paslaptis atitinka savybes, kurios yra taikomos

¹¹⁷ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. II tomas*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 359.

¹¹⁸ FOX, D., Shawn. *Calculating damages in misappropriation of trade secrets matters*. Jungtinės Amerikos Valstijos, 2016, p. 20 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 23 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.willamette.com/insights_journal/16/spring_2016_2.pdf>.

¹¹⁹ HOGAN LOVELLS LLP. *Report on trade secrets for the European Commission*. 2011, p. 23 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/trade-secrets/120113_study_en.pdf>.

¹²⁰ ČAIKOVSKI, Andžej. *Balti tinklai – juodi pinigai. Komercinės paslaptys: teisinė problematika*. Vilnius: Justitia, 1999, p. 60.

intelektinės nuosavybės objektams, tačiau, kas liečia teisinę apsaugą, komercinės paslapties savininkas turi pats pasirinkti tinkamus ir efektyvius gynybos būdus.

Kaip minėta, pagrindinius apsauginius teisių gynimo būdus galima būtų išskirti į dvi rūšis – susilaikymas nuo tam tikrų veiksmų bei įpareigojimas nutraukti neteisėtus veiksmus. TRIPS 41 str. numato iš esmės tuos pačius gynybos būdus – operatyvios priemonės pažeidimams išvengti bei priemonės, kurios sulaukytų nuo tolesnių pažeidimų. Šios priemonės skirtos tam, jog būtų užtikrinta teisėta prekyba bei draudimai piktnaudžiauti.

Papildomai, doktrinoje sutinkama nuomonė, jog komercinės paslapties savininkas gali reikalauti priverstinai sunaikinti produkciją, pagamintą neteisėtai pasinaudojus komercine paslaptimi. Tačiau toks atvejis būtų įmanomas tik tuo atveju, jeigu informacija dar nėra praradusi komercinės paslapties statuso¹²¹. Atitinkamai, informacija praranda komercinės paslapties statusą, kuomet informacija tampa prieinama viešai arba ją žino didesnis ratas subjektų¹²².

Prevenciniai gynimo būdai suteikia komercinės paslapties savininkui efektyvesnį būdą, reaguojant į pažeistas teises, kadangi jomis savininkas gali užkirsti kelią neteisėtų veiksmų bei žalos atsiradimui¹²³. Būtent šiuo atžvilgiu komercinės paslapties savininko interesai yra apginami daug efektyviau, negu, kaip įprasta, reikalaujant nuostolių atlyginimo. Efektyvumas pasireiškia per faktorių, jog teismai greičiau išnagrinėtų bylas, kuriuose reikalavimai būtų tik prevencinio pobūdžio, kas yra itin svarbu, siekiant apsaugoti pažeistas teises. Tad ieškinyse, kuriame yra pateikiamas tik prevencinio pobūdžio reikalavimas, yra dažnu atveju ne tik efektyvesnis, bet ir strategiškai geresnis pasirinkimas. Juo labiau, komercinės paslapties savininkas ateityje vis tiek gali reikšti atskirą reikalavimą, kuriuo prašytų atlyginti nuostolius, patirtus dėl neteisėtų veiksmų¹²⁴.

Pažymėtina, jog prevenciniai teisių gynimo būdai yra materialinio teisinio pobūdžio reikalavimai, kurie reiškiami dėl teisių pažeidimo¹²⁵, tad šie gynimo būdai jokiais būdais neužkerta teisės papildomai reikalauti taikyti prevencinio pobūdžio priemonių (pvz. laikinųjų apsaugos priemonių), kurios galėtų sutapti su materialinio teisinio pobūdžio reikalavimais. Prevencinės gynimo priemonės – procesinio pobūdžio teisių gynimo priemonės, jos nėra savarankiški ir atskiri materialiniai civilinių teisių gynimo būdai, tad atvejai, kuomet prevencinis teisių gynimo būdas

¹²¹ ČAIKOVSKI, Andžej. *Balti tinklai – juodi pinigai. Komercinės paslaptys: teisinė problematika*. Vilnius: Justitia, 1999, p. 59.

¹²² State ex rel. Lucas County Board of Commissioners v. Ohio Environmental Protection Agency, 88 Ohio St. 3d 166, 174, 2000.

¹²³ MIZARAS, Vytautas. *Preveninis autorių teisių ir gretutinių teisių gynimas*. Vilnius, 2004, p. 1 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 15 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.blslawfirm.lt/upload/doc/lt/Berno_konvencija.pdf>.

¹²⁴ DUSTON, T.; MARSHALL, R., T. *Intellectual property protection for trade secrets and know-how*. Jungtinės Amerikos Valstijos, p. 5 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 18 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.ipo.org/wp-content/uploads/2013/04/IP_Protection_for_Trade_Secrets_and_Know-how1076598753.pdf>.

¹²⁵ MIZARAS, Vytautas. *Preveninis autorių teisių ir gretutinių teisių gynimas*. Vilnius, 2004, p. 2 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 15 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.blslawfirm.lt/upload/doc/lt/Berno_konvencija.pdf>.

(materialinis reikalavimas) sutampa su prevencinėmis gynimo priemonėmis (procesinio pobūdžio teisių gynimo priemonė) yra įmanomi ir neturėtų būti draudžiami¹²⁶.

Manytina, jog komercinės paslapties savininkas turi galimybę **reikalauti įpareigoti nutraukti neteisėtus veiksmus**, t.y. veiksmus, kurie pažeidžia komercinės paslapties savininko teises – neteisėtą komercinės paslapties naudojimą, įgijimą, platinimą. Šis civilinių teisių gynimo būdas numatytas CK 1.138 str. 3 p., KĮ 16 str. 1 d. 1 p. ir TRIPS sutarties 44 str. Reiškiant tokį reikalavimą, užtenka įrodyti neteisėtų veiksmų faktą, o pažeidėjo kaltės sąlyga nėra būtina¹²⁷. Šiuo teisių gynimo būdu gali pasinaudoti komercinės paslapties savininkas, kuomet neteisėti veiksmai nėra pasibaigę laike, t.y., kuomet yra daromas tęstinis pažeidimas arba atliekamas pasikartojantis neteisėtas veiksmas. Tokiu pažeidimu galėtų būti komercinės paslapties naudojimas, gaminant tam tikrą produkciją ir kiti atvejai, kurie nėra vienkartiniai. Teismų praktika, naudojantis tik šiuo gynimo būdu, Lietuvoje nėra suformuota. Pažymėtina, jog naudojantis šiuo gynimo būdu komercinės paslapties savininkas turėtų konkrečiai nurodyti saugomą objektą bei kokie konkrečiai neteisėti veiksmai turi būti nutraukiami. Ši sąlyga suponuoja išvadą, jog tam tikrais atvejais šis gynimo būdas gali būti nepraktiškas, kuomet yra reiškiamas be papildomo teisių gynimo būdo, pavyzdžiui, reikalaujant atlyginti nuostolius, kadangi komercinės paslapties savininko teises pažeidinėjantis subjektas galės pažeidinėti tas teises kitais būdais. Tačiau, kaip minėta, taikant šį būdą kartu su kitais gynimo būdais, jo efektyvumas ženkliai išauga. Lietuvos teismų praktikoje yra ne vienas atvejis, kuomet subjektai, atlikę neteisėtus veiksmus, buvo įpareigoti nutraukti neteisėtus veiksmus, atlyginant dėl to patirtus nuostolius komercinės paslapties savininkui. Tačiau pareiškus papildomus reikalavimus yra sukuriamas kitas neigiamas veiksnys – bylos nagrinėjimo laikotarpis ženkliai išauga.

Juo labiau, teikiant ieškinį, kuriuo yra prašoma įpareigoti kitą subjektą nutraukti neteisėtus veiksmus, galima prašyti pritaikyti laikinąsias apsaugos priemones, įvardinant konkrečius veiksmus, kuriuos atlikti yra būtina prevenciškai uždrausti, siekiant apsaugoti komercinės paslapties savininko teises nuo galimų pažeidimų bylos nagrinėjimo metu¹²⁸.

Kitas taikytinas prevencinio pobūdžio pažeistų teisių gynimo būdas yra **prevencinio ieškinio pareiškimas**, kurį numato CK 1.138 str. 3 p. Prevenciniu ieškiniu yra siekiama užkirsti kelią galimam teisių pažeidimui arba veiksmų atlikimui, kuriais yra keliami pagrįsta grėsmė žalai atsirasti.

¹²⁶ MIZARAS, Vytautas. *Prevencinis autorių teisių ir gretutinių teisių gynimas*. Vilnius, 2004, p. 15 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 15 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.blslawfirm.lt/upload/doc/lt/Berno_konvencija.pdf>.

¹²⁷ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisės: civiliniai gynimo būdai*. Vilnius: Justitia, 2003, p. 247; BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 289.

¹²⁸ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2010 m. gegužės 13 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Microsoft Korporacija v. K. E., UAB „N5“, Nr. 2-652/2010*.

Šis prevencinis teisių gynimo būdas nuo reikalavimo nutraukti neteisėtus veiksmus skiriasi tuo, jog šiuo atveju žala yra potenciali būsimų neteisėtų veiksmų pasekmė¹²⁹. Reiškiant prevencinį ieškinį užtenka įrodyti būsimus neteisėtus veiksmus ir faktą, jog dėl pastarųjų gali atsirasti žala (potenciali žalos atsiradimo grėsmė ateityje)¹³⁰, kadangi būsimi neteisėti veiksmai ir reali žalos grėsmė ateityje nėra preziumuojami¹³¹. Taigi, šiuo teisių gynimo būdu yra siekiama „*sukliudyti asmeniui padaryti teisių pažeidimą*“¹³². Taipogi, pažymėtina, jog naudojantis šiuo teisių gynimo būdu nereikia įrodinėti neteisėtų veiksmų ir kaltės, kadangi jie gali atsirasti tik ateityje, o tais atvejais, kuomet panašaus pobūdžio ar analogiški veiksmai jau yra atlikti ir sukėlė žalą, tokia aplinkybė suteikia pagrindą tęsiamų veiksmų ar numatomų analogiškų veiksmų žalingoms pasekmėms vertinti analogiškai¹³³. Galimybė reikšti prevencinį ieškinį egzistuoja tol, kol egzistuoja ir pati galimybė padaryti žalos, tad senaties terminas šiuo atveju nėra taikomas¹³⁴.

LAT praktikoje yra pažymima, jog „*reiškiant prevencinį ieškinį žala gali būti jau padaryta, gali būti dar nepadaryta, bet turi būti ieškovo įrodoma potenciali žalos atsiradimo grėsmė ateityje, atsakovo veiksmų neteisėtumas ir siekiama žalos grėsmę pašalinti. <...> realią grėsmę gali patvirtinti atsakovo konkretūs veiksmai, iš kurių gali atsirasti žalos. Tai gali būti pasirengimas tokiems veiksams, pavojų gali rodyti teisę pažeidžiančių veiksmų nepripažinimas iš atsakovo pusės, neteisėti veiksmai su žalos atsiradimo galimybe gali būti susiję netiesiogiai, bet sudarytų objektyvią galimybę asmens teisių pažeidimui ar žalai arba taptų pagrindu padaryti dar kitus neteisėtus veiksmus. Apibendrinant darytina išvada, kad prevencinio ieškinio atveju paprastai nėra realios žalos, o ketinama užkirsti kelią potencialiai žalai. Minėta, kad prevencinio reikalavimo objektas yra būsimi neteisėti veiksmai. Neteisėti veiksmai teisėje suprantami kaip teisei prieštaraujantys ar teisinę pareigą pažeidžiantys veiksmai. Prevencinio ieškinio, kaip civilinės atsakomybės instituto, tenkinimo sąlyga – neteisėti veiksmai – suprantami kaip teisinę pareigą*

¹²⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje T. B. v. Vilniaus rajono savivaldybės taryba, Nacionalinės žemės tarnybos Vilniaus rajono žemėtvarkos skyrius, BAB „Uneta“, L. S., M. G., S. G., Nr. 3K-3-527-695/2016.

¹³⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugsėjo 21 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos dėl actio Pauliana, netiesioginio ieškinio, sulaikymo teisės ir prevencinio ieškinio institutų taikymo apžvalga Nr. 29. Teismų praktika. 2008, 29.

¹³¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. kovo 6 d. nutartis civilinėje byloje Coty Prestinge Lancaster Group GmbH v. UAB „Baltijos didmena“, Nr. 3K-3-82/2012.

¹³² MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisės: civiliniai gynimo būdai*. Vilnius: Justitia, 2003, p. 250.

¹³³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugsėjo 21 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos dėl actio Pauliana, netiesioginio ieškinio, sulaikymo teisės ir prevencinio ieškinio institutų taikymo apžvalga Nr. 29. Teismų praktika. 2008, 29.

¹³⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. vasario 11 d. nutartis civilinėje byloje AB „Klaipėdos Smeltė“ v. UAB „Birių krovinių terminalas“, Nr. 3K-3-73/2008.

*pažeidžiantys veiksmai, kurių pasekmė būtų žalos ateityje padarymas. Žala ar nuostoliai šiuo atveju turi būti suprantami kaip būsimų neteisėtų veiksmų potenciali pasekmė*¹³⁵.

Dar viena papildoma prevencinio ieškinio ypatybė – galimybė prašyti taikyti laikinąsias apsaugos priemones, kurios sutampa su ieškinio reikalavimu¹³⁶. Tačiau šiuo atveju yra būtina tinkamai suformuoti savo reikalavimus, jog prašymas nebūtų abstraktus ir nebūtų prašoma suteikti apsaugą, kurią iš esmės ir taip garantuoja įstatymas¹³⁷.

Galimybė reikšti prevencinį ieškinį, kuomet yra reali grėsmė, jog komercinės paslapties savininkui bus padaryta žala, nėra aptariama tiesiogiai įstatyme, tačiau atsižvelgiant į nurodytą teisinį reglamentavimą, manytina, jog komercinės paslapties savininkas galėtų reikšti prevencinį ieškinį.

Nesant įstatyme numatyto draudimo, jog komercinės paslapties savininkas negali pareikšti prevencinio ieškinio, toks gynybos būdas yra leistinas. Tačiau kyla klausimas – kokiomis sąlygomis ir kada komercinės paslapties savininkas gali kreiptis į teismą, siekdamas įgyti apsaugą nuo galimos žalos?

Manytina, jog komercinės paslapties savininkas galėtų pareikšti prevencinį ieškinį, kuomet, pavyzdžiui, komercinės paslapties savininkas turi informacijos, jog komercinė paslaptis gali būti atskleista visuomenei arba kitiems subjektams, turintiems tikslą tokią komercinę paslaptį naudoti savo veikloje. Tai galėtų nutikti, pavyzdžiui, tokiais atvejais, kuomet darbuotojo pašto dėžutėje yra randami elektroniniai laiškai, kuriuose yra aptariamas komercinės paslapties pardavimas konkuruojančiam subjektui. Tad nesant prevencinio ieškinio, komercinės paslapties savininkas iš esmės liktų be galimybės užkirsti kelią būsimiems neteisėtiems veiksams, kadangi neturėtų teisinių priemonių išsireikalauti iš darbuotojo turimos komercinės paslapties kopijas, uždraudžiant jam atlikti nurodytus neteisėtus veiksmus. Minimi veiksmai komercinės paslapties savininkui galėtų sukelti itin didelę žalą – informacija galėtų netekti komercinės paslapties statuso¹³⁸, galėtų būti patiriami netiesioginiai nuostoliai – negaunamos pajamos, kadangi būtų prarandami klientai, o pats savininkas netektų konkurencinio pranašumo, kurį garantuoja komercinė paslaptis.

Manytina, jog prevencinio ieškinio atveju komercinės paslapties savininkas turi galimybę reikalauti grąžinti komercinę paslaptį arba sunaikinti visą susijusią informaciją, uždrausti komercinės paslapties naudojimą ar atskleidimą, apriboti galimybes susipažinti su komercine

¹³⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. vasario 11 d. nutartis civilinėje byloje AB „Klaipėdos Smeltė“ v. UAB „Birių krovinių terminalas“, Nr. 3K-3-73/2008.

¹³⁶ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. birželio 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje AB „SEB lizingas“ v. UAB „VSA Vilnius“, Nr. 2-532/2012.

¹³⁷ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. vasario 18 d. nutartis, priimta civilinėje byloje UAB „Baltic Shipping Centre“ v. UAB „Transkomsta“, J. D., Nr. 2-255/2014.

¹³⁸ Trade Secrets [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.justia.com/intellectual-property/trade-secrets/>>.

informacija, sunaikinti pagamintą produkciją¹³⁹, uždrausti prekių patekimą į rinką ir t.t. Tačiau šiuos reikalavimus būtų galima reikšti tik tol, kol komercinė paslaptis nėra atskleista viešai, o subjektas dar nėra pasinaudojęs komercine paslaptimi. Tai reiškia, tol, kol informacija nėra praradusi komercinės paslapties statuso.

Primintina, jog Lietuva dar nėra įgyvendinusi ir perkėlusi Direktyvos nuostatų į nacionalinės teisės sistemą. Europos Komisijos užsakymu atliktoje studijoje išaiškėjo, jog apklausti ūkio subjektai palaiko idėją, jog efektyvi komercinių paslapčių apsauga būtų užtikrinta bei reglamentuota visos Europos Sąjungos mastu. Vienas iš išreikštų lūkesčių – jog apsauga nebūtų žemesnė, negu buvo apklausos vykdymo metu¹⁴⁰. Atsižvelgiant į šiuos lūkesčius, priimtoje Direktyvoje buvo plačiau reglamentuotos ir teismų taikomos prevencinės priemonės. Direktyvos 10 str. yra nurodomos šios prevencinės priemonės:

1. laikinas komercinės paslapties naudojimo ar atskleidimo nutraukimas arba uždraudimas imtis nurodytų veiksmų;
2. uždraudimas gaminti, siūlyti, pateikti rinkai ar naudoti pažeidžiančias prekes arba jas importuoti, eksportuoti arba sandėliuoti tais tikslais;
3. įtariamų pažeidžiančių prekių sulaikymas arba pristatymas, siekiant užkirsti kelią jų patekimui į rinką ar išleidimui į apyvartą.

Papildomai, Direktyvos 12 str. numatyti draudimai, kurie galės būti priimti, kuomet teismo sprendimu bus pripažįstama, jog komercinė paslaptis buvo neteisėtai gauta, naudojama arba atskleista:

1. komercinės paslapties naudojimo, atskleidimo nutraukimas;
2. gamybos, siūlymo, pateikimo rinkai, pažeidžiančių prekių naudojimo, importavimo, eksportavimo draudimas;
3. taisomųjų priemonių priėmimas (prekių atšaukimas iš rinkos, pažeidžiančių savybių pašalinimas iš prekių, prekių sunaikinimas arba pašalinimas iš rinkos);
4. visų ar dalies dokumentų, reikmenų, medžiagų, bylų, kuriuose yra komercinė paslaptis sunaikinimas arba pristatymas pareiškėjui.

Atsižvelgiant į tai, jog Direktyvos nuostatos turės būti perkeltos į Lietuvos teisės sistemą, darytina išvada, jog perkėlus šias nuostatas, nebekils klausimų dėl komercinės paslapties savininko galimybės reikšti prevencinio pobūdžio reikalavimus ir konkrečių priemonių taikymo.

¹³⁹ ČAIKOVSKI, Andžej. *Balti tinklai – juodi pinigai. Komercinės paslaptys: teisinė problematika*. Vilnius: Justitia, 1999, p. 59.

¹⁴⁰ *Study on Trade Secrets and Confidential Business Information in the Internal Market*. 2013, p. 150 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 23 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/trade-secrets/130711_final-study_en.pdf>.

3. Procesinės komercinių paslapčių apsaugos priemonės

Išnagrinėjus komercinių paslapčių savininko pažeistų teisių gynimo būdus yra svarbu papildomai išnagrinėti priemones, kurių komercinės paslapties savininkas gali imtis vykstant teisminiam ginčui bei apžvelgti teigiamą praktiką, kuri galėtų būti perkelta į dabartinį reguliavimą, siekiant efektyvesnio komercinių paslapčių apsaugos mechanizmo.

CPK numato šias priemones, kurios gali būti panaudoti, siekiant apsaugoti komercinę paslaptį bei apginti pažeistas komercinės paslapties savininko teises vykstant teisminiam procesui:

1. uždaro teismo posėdžio rengimas (CPK 9 str.);
2. medžiagos ar jos dalies pripažinimas nevieša (CPK 10 str.);
3. laikinosios apsaugos priemonės (CPK 144 str.);
4. įrodymų užtikrinimas (CPK 221 str.).

Įrodymų užtikrinimas. Įrodymų užtikrinimas yra viena iš priemonių, kurių gali imtis komercinės paslapties savininkas dar prieš ieškinio padavimą. Vis dėlto, įrodyti pažeidimus, susijusius su komercinėmis paslaptimis yra itin sudėtinga, atsakovas, sužinojęs apie pareikštą ieškinį gali stengtis naikinti ar nuslėpti tam tikrus įrodymus, įrodančius jo kaltę. Būtent įrodymų užtikrinimas ir yra skirtas pastarosioms situacijoms. Įrodymų užtikrinimas galimas keliais būdais – antstoliui konstatuojant faktines aplinkybes, kviečiant kitus nepriklausomus ekspertus ir t.t. Prašomi užtikrinti įrodymai turi būti susiję su būsimu ar esamo ieškinio aplinkybių pagrindu¹⁴¹. Pagal CPK 222 str. nuostatas, prašyme turi būti:

1. nurodomi įrodymai, kuriuos reikia užtikrinti;
2. aplinkybės, kurias įrodymai turi patvirtinti;
3. priežastys, dėl kurių pareiškėjas prašo užtikrinti įrodymus.

Lietuvos apeliacinio teismo nurodoma, jog egzistuojantį įrodymų užtikrinimo pagrindą turi prašymą teikiantis asmuo¹⁴², tad asmuo, turintis duomenų apie tai, jog reikšmingų konkrečių įrodymų, dėl žinomų aplinkybių, vėlesnis pateikimas teismui pasidarys negalimas arba sunkus, gali teikti prašymą teismui dėl įrodymų užtikrinimo¹⁴³. Įrodymų užtikrinimo institutas taikomas vadovaujantis proporcingumo principu ir jeigu prašomomis priemonėmis nėra pasiekiamas jo tikslas – priemonės neturi būti taikomos¹⁴⁴.

¹⁴¹ Kauno apylinkės teismo 2016 m. vasario 10 d. nutartis Nr. 2-6219-894/2016.

¹⁴² Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2017 m. vasario 9 d. nutartis, priimta civilinėje byloje UAB „Baltkonta“ v. UAB „CF&S Lithuania“, A. K., Nr. e2-142-302/2017.

¹⁴³ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis civilinėje byloje UAB „GRIFS AG“ v. R. K., R. K. individuali įmonė, Nr. e2-1746-186/2015.

¹⁴⁴ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. kovo 17 d. nutartis civilinėje byloje UAB AL Holdingas, UAB „Šviesa“ v. UAB „E. mokykla“, S. R., Nr. e2-535-516/2016.

Lietuvos apeliacinis teismas taipogi yra konstatavęs, kad aplinkybė, jog įrodymai (įskaitant elektroninius susirašinėjimus) yra pas atsakovą ir jo žinioje, savaime nereiškia ir neįrodo, kad atsakovas ėmėsi ar imsis kokių priemonių šiuos įrodymus sunaikinti ar paslėpti¹⁴⁵.

Būtina pažymėti, jog įrodymų užtikrinimo institutu reikėtų naudotis apdairiai, reikalaujant konkrečių duomenų užtikrinimo, įrodant priežastis, kodėl vėlesnis tokių įrodymų pateikimas teismui taps neįmanomas arba apsunkintas. Vien nurodymas, jog įrodymai yra atsakovo žinioje nėra pagrindas taikyti šį institutą. O juo labiau, yra atsižvelgiama ir į priežastis, jog tarp prašomų duomenų gali būti ir kito asmens komercinės paslaptys¹⁴⁶. Taipogi yra atsižvelgiama ir į pačius įrodymus – ar jie gali būti lengvai pakeičiami ar sunaikinami¹⁴⁷.

Atsižvelgiant į pateiktą teismų praktiką, galima daryti išvadą, jog įrodymų užtikrinimo instituto naudojimas yra galimas tik itin retais atvejais. O tam, jog būtų taikomas šis institutas, komercinės paslapties savininkas turi įrodyti realią grėsmę, jog įrodymai gali būti sunaikinti, nurodyti konkrečią informaciją, kurią siekiama pateikti teismui bei tai, jog ta informacija yra susijusi su bylos nagrinėjimu.

Uždaro teismo posėdžio rengimas. Teismo posėdžių viešumo reikalavimas (CPK 9 str. 1 d.) kildinamas iš Lietuvos Respublikos Konstitucijos 117 str. 1 d. įtvirtinto viešo bylų nagrinėjimo teismo principo, kuriuo siekiama užtikrinti visuomenės interesą būti informuotai¹⁴⁸. Europos Žmogaus Teisių Teismas yra ne kartą nurodęs, kad proceso viešas pobūdis yra fundamentalus principas, kuris saugo bylos šalis nuo slapto teisingumo vykdymo be visuomenės kontrolės ir padeda palaikyti pasitikėjimą teismais¹⁴⁹. Bylos nagrinėjimas uždareme teismo posėdyje yra skiriamas tik išimtiniais atvejais, atsižvelgiant į saugotinos informacijos ir ginčo pobūdį, bylos dalyką ir kitas reikšmingas aplinkybes, kai bylos šalių teisių ir teisėtų interesų negalima apsaugoti kitais būdais¹⁵⁰.

Uždaras teismo posėdis yra galimas, kuomet teismas dėl to priima rašytinę nutartį, kurioje yra nurodomos konkrečios vertybės, teisės bei teisėti interesai. Europos Žmogaus Teisių Teismas taipogi pažymi, jog poreikis nukrypti nuo viešo bylų nagrinėjimo principo privalo būti atidžiai

¹⁴⁵ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. kovo 17 d. nutartis civilinėje byloje *UAB AL Holdingas, UAB „Šviesa“ v. UAB „E. mokykla“, S. R.*, Nr. e2-535-516/2016.

¹⁴⁶ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2017 m. vasario 9 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *UAB „Baltkonta“ v. UAB „CF&S Lithuania“, A. K.*, Nr. e2-142-302/2017.

¹⁴⁷ Ibidem.

¹⁴⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2017 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje *V. B., A. B. v. AB „SEB“*, Nr. 3K-3-72-421/2017.

¹⁴⁹ Europos Žmogaus Teisių Teismo 1998 m. gegužės 20 d. sprendimas byloje *Gautrin ir kiti prieš Prancūziją*, par. 42.

¹⁵⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2017 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje *V. B., A. B. v. AB „SEB“*, Nr. 3K-3-72-421/2017.

išnagrinėtas ir pagrįstas konkrečiomis bylos aplinkybėmis¹⁵¹. LAT suformavo taikymo taisyklę, jog bylų nagrinėjimas uždaruose teismo posėdžiuose yra galimas tik tada, kuomet bylos medžiagos dalies neviešumas negali užtikrinti privataus ar viešo intereso apsaugos¹⁵². Pažymėtina, jog uždaras teismo posėdis gali būti skiriamas tik tam tikrų įrodymų nagrinėjimui arba gali būti skiriamas uždaras visos bylos nagrinėjimas. Taigi, esant ginčui dėl pažeidimų, susijusių su komercinėmis paslaptimis, bylos šalis gali prašyti teismo, jog būtų skiriamas uždaras teismo posėdis. Tačiau tokiu atveju bylos šalis turi pateikti informaciją bei argumentus dėl konkrečios saugotinos informacijos. Taigi, teismui privalo būti pateikti motyvuoti argumentai, kodėl yra reikalingas bylos nagrinėjimas uždare teismo posėdyje. Manytina, jog šiuo atveju užtektų įrodyti, jog ginčo objektas yra informacija, kuri yra komercinė paslaptimi, o viešas bylos nagrinėjimas galėtų padaryti žalos pastarosios informacijos savininkui – pvz., informacija taptų žinoma visuomenei, kristų verslo reputacija ir kt.

Esant dabartinei teismų praktikai kyla viena pagrindinė problema – informacijos savininkas privalo iš esmės įrodyti, jog informacija yra komercinė paslaptis. Tokia išvada išplaukia iš nurodytos LAT nutarties dalies, kurioje teigiama, jog *„vien informacijos, kuri vienos iš ginčo šalių įvardijama ar pagal ginčo šalių sudarytus susitarimus laikytina konfidencialia, pateikimas teismui, neįvertinus, ar šioje informacijoje esanti informacija sudaro komercinę ar kitokią paslaptį, ar yra saugotina privataus gyvenimo požiūriu, nėra pakankamas pagrindas laikyti šią medžiagą nevieša ir tuo labiau skirti uždarą teismo posėdį“*. Vis dėlto, informacijos pripažinimas komercinė paslaptimi gali būti ir bylos dalyku bei esme, tad reikalavimas įvertinti ar tokia informacija yra komercinė paslaptis dar prieš bylos nagrinėjimą yra nepagrįstas.

Medžiagos ar jos dalies pripažinimas nevieša. Kaip ir bylos nagrinėjimas viešame teismo posėdyje, pripažįstama, jog bylos medžiaga taipogi turi būti vieša. CPK 10 str. 2 d. numato, jog esant pagrindui, jog bus atskleista komercinė paslaptis, teismas tiek savo iniciatyva, tiek bylos šalių prašymu gali pripažinti dalį informacijos nevieša. Priėmus pastarąją nutartį iš esmės nėra pažeidžiamas viešo bylų nagrinėjimo principo imperatyvumas. Šalis, kuri teikia prašymą dėl bylos medžiagos pripažinimo nevieša privalo konkrečiai nurodyti, kuri informacija yra saugotina ir kodėl¹⁵³. Akivaizdu, jog bylose, kuriuose yra nagrinėjama informacija, galimai esanti komercinė paslaptimi, pastaroji privalo būti nevieša, kadangi kitu atveju informacija taptų vieša ir visuomenė galėtų laisvai su ją susipažinti. Tad toks reguliavimas užtikrina komercinės paslapties savininko

¹⁵¹ Europos Žmogaus Teisių Teismo 2007 m. birželio 7 d. sprendimas dėl peticijos priimtinumą byloje *Tamburini prieš Prancūziją*, peticijos Nr. 14524/06.

¹⁵² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2017 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje *V. B., A. B. v. AB „SEB“*, Nr. 3K-3-72-421/2017.

¹⁵³ *Ibidem*.

interesus, jog informacija, esanti komercine paslaptimi, netaptų vieša. Tačiau šiuo atveju yra galima problema, kuomet teismai klaidingai įvertina informaciją ir jos nepripažįsta komercine paslaptimi. Tad kreipiantis į teismą dėl savo pažeistų teisių gynimo būdų, komercinės paslapties savininkams yra itin rekomenduotina įsivertinti tikimybę, jog informacija bus pripažinta komercine paslaptimi.

Laikinosios apsaugos priemonės. CPK 144 str. numato bylos šalių teisę prašyti teismo taikyti laikinąsias apsaugos priemones, jeigu nesiėmus šių priemonių teismo sprendimo įvykdymas gali pasunkėti arba pasidaryti nebeįmanomas. CPK 145 str. pateikia nebaigtinį laikinųjų apsaugos priemonių sąrašą, tarp kurių yra ir įpareigojimas atlikti veiksmus, užkertančius kelią žalai atsirasti ar padidėti, draudimas dalyvauti tam tikruose sandoriuose arba imtis tam tikrų veiksmų ir t.t.

Laikinių apsaugos priemonių taikymas – dar viena svarbi priemonė, kurios gali imtis nukentėjusioji šalis, tačiau teismų praktikoje yra retai naudojama, kuomet ginčas kilęs dėl komercinės paslapties savininko pažeistų teisių. Teismų praktikoje yra atvejų, kuomet atsakovui buvo uždrausta atlikti tam tikrus veiksmus – pavyzdžiui, uždrausta naudoti konfidencialią informaciją, komercinę paslaptį, tiesiogiai siūlyti ir (arba) sudaryti sandorius ir (ar) priimti užsakymus iš ieškovo klientų ir t.t. Tačiau nepaisant to, aukštesnės instancijos teismai pripažįsta, jog tokių laikinųjų apsaugos priemonių taikymas nėra pagrįstas. *Visų pirma*, pateikiamas argumentas, jog laikinosios apsaugos priemonės turi užtikrinti teismo sprendimo įvykdymą, jeigu ieškinyje patenkinamas, tačiau neturi sutapti su pareikštais reikalavimais. Pripažįstama, jog tik išimtiniais atvejais yra galimos situacijos, kuomet laikinosios apsaugos priemonės sutampa su ieškinyje pareikštais reikalavimais (t.y. kai yra reiškiamas prevencinis ieškinyje)¹⁵⁴. *Visų antra*, teigiama, jog draudimai (pvz. nenaudoti komercinės paslapties) galioja nepaisant to, ar kitas subjektas yra įpareigojamas nuo jų susilaikyti pritaikant laikinąsias apsaugos priemones. Šiuo atveju turima omenyje, jog įstatymuose yra numatyti pastarieji draudimai ir nėra prasmės taikyti papildomų mechanizmų¹⁵⁵. *Trečias argumentas* – tokie draudimai tik atkartoja įstatyme įtvirtintus draudimus ir neužtikrina pareikštų neturtinio pobūdžio reikalavimų. O jeigu išspręsdus ginčą paaiškėtų, jog kita šalis savo veiksmais, kurie tęsiasi bylos nagrinėjimo metu, pažeidė ieškovo teises, ieškovas galėtų reikšti papildomus reikalavimus atsakovui dėl žalos, atsiradusios vėlesniu laikotarpiu¹⁵⁶. Remiantis šiais ir kitais argumentais, atvejai, kuomet yra taikomos laikinosios apsaugos priemonės dėl tam tikrų veiksmų uždraudimo ar įpareigojimo imtis tam tikrų veiksmų –

¹⁵⁴ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2009 m. lapkričio 26 d. nutartis, priimta civilinėje byloje UAB „Programavimo paslaugų centras“ v. UAB „Addendum Solutions“, UAB „Addendum Group“, UAB „IT advokatai“ ir kiti, Nr. 2-1458/2009.

¹⁵⁵ Ibidem.

¹⁵⁶ Ibidem.

itin reti. Praktikoje sutinkamas ne vienas atvejis, kuomet yra taikomos laikinosios apsaugos priemonės tik tam tikram turtui, tačiau ne kitiems reikalavimams¹⁵⁷.

Be abejonės, su nurodytais argumentais galima iš dalies sutikti, tačiau jeigu kaltoji šalis neteisėtai naudojasi kito subjekto komercine paslaptimi, nesuprantama, kodėl teismai negali pritaikyti laikinųjų apsaugos priemonių ir apriboti pastaruosius veiksmus, kuomet ieškinyje yra pagrindžiami neteisėti veiksmai. Pavyzdžiui, jeigu atsakovas naudojasi ieškovo komercine paslaptimi gamindamas tam tikrus produktus, manytina, jog teismai turėtų į tai atsižvelgti ir uždrausti tokių gaminių gamybą. Šią nuomonę pagrindžia ir Direktyvos nuostatos, kurios 10 str. numato pastarąsias laikinąsias apsaugos priemones:

1. laikinai nutraukti komercinės paslapties naudojimą ar atskleidimą arba, atsižvelgiant į aplinkybes, uždrausti tai daryti;
2. uždrausti gaminti, siūlyti, pateikti rinkai ar naudoti pažeidžiančias prekes arba jas importuoti, eksportuoti ar sandėliuoti tais tikslais;
3. sulaikyti arba pristatyti įtariamą pažeidžiančias prekes, įskaitant importuotas prekes, siekiant užkirsti kelią jų patekimui į rinką ar išleidimui į apyvartą joje.

Direktyvos preambulės 24 p. yra pažymima komercinės paslapties konfidencialumo svarba, kadangi neužtikrinus veiksmingų priemonių, skirtų komercinės paslapties konfidencialumo apsaugai, komercinės paslapties turėtojas gali nesikreipti į teismines institucijas ir atsisakyti ginti savo pažeistas teises. Tokios apsaugos priemonės turėtų galioti tol, kol informacija, laikoma komercine paslaptimi, nėra vieša. Direktyvos preambulės 25 p. nurodo minimalias priemones, kuriomis galima užtikrinti komercinės paslapties konfidencialumą. Būtent galimybė tik ribotam asmenų ratui susipažinti su informacija yra viena iš priemonių. Toks reguliavimas siūlomas būtent dėlto, jog daugelyje Europos Sąjungos valstybių nėra numatyta komercinės paslapties konfidencialumo apsauga teisminiame procese.

Direktyvos 9 str. numatytas komercinių paslapčių konfidencialumo išsaugojimas per teismo procesą reguliavimas, kurio 1 d. numato, jog kiekvienas subjektas dalyvaujantis teismo procese arba turtintis teisę susipažinti su komercine paslaptimi ir ją sudarančia informacija, privalo jos nenaudoti bei neatskleisti. Ši pareiga išlieka ir pasibaigus teismo procesui ir baigiasi tik tais atvejais, kai galutiniame sprendime yra nustatoma, jog informacija negali būti laikoma komercine paslaptimi arba informacija tampa plačiai žinoma arba lengvai gaunama.

¹⁵⁷ Pavyzdžiui, Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. kovo 14 d. nutartis, priimta civilinėje byloje UAB „Big Trans“ v. A. Z., D. B., UAB „VM Logistics“, Nr. 2-1007/2013; Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. gruodžio 5 d. sprendimas, priimtas civilinėje byloje UAB „Alma littera“, UAB „Arpresa“ v. UAB „Viva Litera“, T. M., Nr. 2A-1082/2013; Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. gegužės 31 d. nutartis, priimta civilinėje byloje UAB „Cleanex“ v. UAB „Romula“, L. Z., Nr. 2-495/2012.

Direktyvos 9 str. 2 d. numato tris pagrindines priemones, kuriomis yra siekiama komercinės paslapties konfidencialumo išlaikymo:

1. teisės susipažinti arba trečiųjų asmenų ribotam asmenų skaičiui pateiktu visu dokumentu arba jo dalimi ribojimas;
2. ribotas asmenų dalyvavimas teismo posėdžiuose bei ribota galimybė susipažinti su posėdžių protokolu, kuriuose gali būti atskleistos komercinės paslaptys arba tariamos komercinės paslaptys;
3. nekonfidencialios informacijos teikimas, pašalinus ar kitaip suformuluotas teksto su komercinėmis paslaptimis dalis.

Tačiau manytina, jog šios priemonės nėra visiškai pakankamos, siekiant apsaugoti komercinių paslapčių turėtojus. Šalis, turinti komercinę paslaptį, turi interesą neatskleisti pastarosios informacijos kitai šaliai. Tačiau tiek taikant įrodymų užtikrinimo institutą, tiek kitais atvejais, šalis gali būti priversta teikti teismui informaciją, kuri sudaro komercinę paslaptį. Būtent tokiu atveju kitos bylos šalys turi galimybę susipažinti su pastarąja informacija. Nei Lietuvos įstatymai, nei Direktyva nepateikia užtikrintų priemonių, kuriomis būtų apsaugoma komercinė paslaptis nuo kitų bylos šalių, tačiau Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/104/ES dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo¹⁵⁸ būtent nurodo galimus išėjties atvejus. Nurodytos direktyvos 18 punkte numatoma, jog naudojant įrodymus, kuriuose yra verslo paslapčių arba kitos konfidencialios informacijos, konfidenciali informacija privalo būti apsaugota. Kartu pateikiamas nebaigtinis priemonių, galinčių apsaugoti tokią informaciją, sąrašas:

1. dokumentų redagavimas (būtent tų vietų, kuriuose yra pateikiama neskelbtina informacija);
2. uždarų posėdžių rengimas;
3. asmenų, turinčių teisių susipažinti su informacija, ribojimas;
4. ekspertų pasitelkimas, rengiant informacijos santraukas apibendrintai arba kitokia nekonfidencialia forma.

Manytina, jog toks reguliavimas yra pozityvi praktika, kuri galėtų būti panaudota ir tobulinant komercinių paslapčių apsaugos mechanizmus. Pavyzdžiui, papildant reguliavimą galimybe skirti

¹⁵⁸ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/104/ES dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo.

ekspertus, kurie vieninteliai galėtų susipažinti su informacija, sudarančia komercinę paslaptį ir pateikiant tam tikras išvadas ar santraukas.

IŠVADOS

1. Komercinių paslapčių apsaugos teisinis reglamentavimas Europos Sąjungoje nėra suvienodintas jokiais priemonėmis, tačiau greitu metu valstybės narės turėtų įgyvendinti 2016 metais priimtos Direktyvos nuostatas. Nepaisant to, negalima teigti, jog komercinių paslapčių apsaugos reglamentavimas ateityje bus tapatus tarp visų Europos Sąjungos valstybių narių, kadangi Direktyvoje yra nustatomi tik minimalūs apsaugai bei pažeistų teisių gynimui keliami reikalavimai. Juo labiau, nėra aišku, koku būdu valstybės narės įgyvendins Direktyvos nuostatas – ar bus priimti papildomi teisės aktai, ar pastarosios nuostatos bus inkorporuojamos į dabartinį reglamentavimą.
2. Komercinių paslapčių reglamentavimas Lietuvoje – nenuoseklus ir nesusistemintas. Lietuvoje komercinei paslapčiai keliami kriterijai bei visas apsaugos mechanizmas išplaukia iš įvairių teisės šaltinių – CK, KĮ, BK, Lietuvos Respublikos darbo kodekso ir kitų teisės aktų. Remiantis šiuo, nėra aišku, kokiais konkrečiais pažeistų teisių gynimo būdais gali naudotis komercinių paslapčių savininkai, kadangi reglamentavimas yra itin abstraktus bei nedetalizuotas (t.y. nėra konkrečių nuorodų, kokius gynimo būdus galima taikyti).
3. Tarp Europos Sąjungos valstybių narių nėra bendros pozicijos dėl komercinių paslapčių pripažinimo intelektinės nuosavybės objektu bei išimtinių teisių suteikimo komercinių paslapčių savininkams. Tai lemia, jog EB Direktyvos nuostatos nėra taikomos komercinių paslaugų apsaugai. Nepaisant to, autoriaus nuomone, komercinės paslaptys yra intelektinės nuosavybės objektu ir jų savininkams suteikia tam tikras išimtines teises. Taigi, komercinių paslapčių savininkai Lietuvoje galėtų naudotis ir kitiems intelektinės nuosavybės objektams taikomais pažeistų teisių gynimo būdais, pavyzdžiui, prevencinio ieškinio pareiškimas, siekiant uždrausti tam tikras neteisėtas veikas.
4. Esant komercinių paslapčių savininko teisių pažeidimui yra galima tiek sutartinė, tiek deliktinė atsakomybė. Tačiau Lietuvos teismų praktikoje yra labai ribotai aptariamas nuostolių atlyginimo mechanizmas, tad nėra aiškiai išplėtos praktikos, kokiomis priemonėmis bei kriterijais yra nustatomi atlygintini nuostoliai. Juo labiau, kritikuotina Lietuvos teismų pozicija dėl negautų pajamų bei nepagrįsto praturtėjimo atlyginimo santykio, autoriaus nuomone, turėtų būti orientuojamasi į negautų pajamų atlyginimą bei nepagrįsto praturtėjimo kompensavimą, nesusijusį su negautomis pajamomis.
5. Komercinių paslapčių apsauga teismo proceso metu – ribota, o praktika nėra itin išplėta. Lietuvos teismų praktikoje yra keliami itin aukšti reikalavimai, jog būtų nuspręsta rengti uždara posėdį, pripažinti bylos medžiagą ne vieša. Juo labiau, laikinosios apsaugos

priemonės iš esmės nėra pritaikomos, kuomet kyla ginčas dėl komercinių paslapčių neteisėto naudojimo ir kitų veiksmų. Atsižvelgiant į tai, LAT praktika turėtų būti keičiama, atitinkamai, suteikiant komercinių paslapčių savininkams reikalauti laikinųjų apsaugos priemonių taikymo bei kitų procesinių priemonių, nekeliant tokių aukštų standartų.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 77-2262.
2. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 89-2741.
3. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas. *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 30-856.
4. Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso pakeitimo ir papildymo“. *Valstybės žinios*, 1994, nr. 44-805.
5. Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo, pataisos darbų ir baudžiamojo proceso kodeksų pakeitimo ir papildymo“. *Valstybės žinios*, 1994, nr. 60-1182.
6. Teisės ir teisėtvarkos pagrindinio komiteto išvada dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 25, 35, 317 ir 318 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir papildymo 317¹ straipsniu įstatymo projekto (P-1896) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.88131>>.

Europos Sąjungos teisės aktai:

7. 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo.
8. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/104/ES dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo.
9. 2016 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/943 dėl neatskleistos praktinės patirties ir verslo informacijos (komercinių paslapčių) apsaugos nuo neteisėto jų gavimo, naudojimo ir atskleidimo.

Tarptautinės sutartys:

10. Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (**TRIPS**). *Valstybės žinios*, 2001, nr. 46-1620.

Užsienio valstybių teisės aktai:

11. Švedijos Karalystės komercinių paslapčių apsaugos įstatymas [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=241716>.
12. Vokietijos Federacinės Respublikos nesąžiningos konkurencijos įstatymas [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 9 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/de/de137en.pdf>>.
13. Italijos Respublikos pramoninės nuosavybės kodeksas [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 11 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/it/it204en.pdf>>.

Specialioji literatūra:

14. *Appendix I. Intellectual Property and Commercial Law – Country Report* [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 9 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/trade-secrets/130711_appendix-1_en.pdf>.
15. BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Registrų centras, 2010.
16. BOUCHOUX, D., E. *Protecting Your Company's Intellectual Property: A Practical Guide to Trademarks, Copyrights, Patents & Trade Secrets*. Jungtinės Amerikos Valstijos: AMACOM, 2006.
17. COVINGTON & BURLING LLP. *The case for enhanced protection of trade secrets in the trans-pacific partnership agreement*. Jungtinės Amerikos Valstijos: U.S. Chamber of Commerce [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.uschamber.com/sites/default/files/legacy/international/files/Final%20TPP%20Trade%20Secrets%208_0.pdf>.
18. ČAIKOVSKI, Andžej. *Balti tinklai – juodi pinigai. Komercinės paslaptys: teisinė problematika*. Vilnius: Justitia, 1999.
19. DUSTON, T.; MARSHALL, R., T. *Intellectual property protection for trade secrets and know-how*. Jungtinės Amerikos Valstijos [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 18 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.ipo.org/wp-content/uploads/2013/04/IP_Protection_for_Trade_Secrets_and_Know-how1076598753.pdf>.\

20. FOX, D., Shawn. *Calculating damages in misappropriation of trade secrets matters*. Jungtinės Amerikos Valstijos, 2016 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 23 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.willamette.com/insights_journal/16/spring_2016_2.pdf>.
21. YEH, T., Brian. *Protection of trade secrets: overview of current law and legislation*. Jungtinės Amerikos Valstijos: Congressional Research Service, 2016 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 27 d.]. Prieiga per internetą: <<https://fas.org/sgp/crs/secrecy/R43714.pdf>>.
22. GRASSIE, Gill. *Trade secrets: the new EU enforcement regime*. Oxford University Press: Journal of Intellectual Property Law & Practice, 2014, t. 9, nr. 8 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://jiplp.oxfordjournals.org>>.
23. GUOBYS, Vytautas. *Komercinės paslaptys – konkurencinio pranašumo įgijimo priemonė* [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.tb.lt/PIC/PNA/2_KOMERCINES_PASLAPTYS.pdf>.
24. HOGAN LOVELLS LLP. *Report on trade secrets for the European Commission*. 2011 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/trade-secrets/120113_study_en.pdf>.
25. KAVOLIS, M.; BIELIACKINAS, S. *Baudžiamasis statutas su papildomais baudžiamaisiais įstatymais ir komentarais*. Kaunas: Gutmano knygynas, 1934.
26. MATKEVIČIUS, Algirdas. *Bendrovės komercinės paslapties objektas*. Vilnius: Jurisprudencija, 2007.
27. MATKEVIČIUS, Algirdas. *Civilinė atsakomybė bendrovės komercinių paslapčių apsaugos pažeidimų atvejais*. Vilnius: Jurisprudencija, 2008, Nr. 5(107).
28. MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisės: civiliniai gynimo būdai*. Vilnius: Justitia, 2003.
29. MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. II tomas*. Vilnius: Justitia, 2009.
30. MIZARAS, Vytautas. *Prevencinis autorių teisių ir gretutinių teisių gynimas*. Vilnius, 2004 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 15 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.blslawfirm.lt/upload/doc/lt/Berno_konvencija.pdf>.
31. MONTAGNON, Rachel. *The Trade Secrets Directive – consistency of approach required, with or without Brexit*. Oxford University Press: Journal of Intellectual Property Law & Practice, 2016, t. 11, nr. 9.
32. PENSABENE, J., M.; LOH, E. C. *How to assess trade secret damages*. Jungtinės Amerikos Valstijos, 2006, p. 17 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 23 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.ipo.org/wp-content/uploads/2013/04/Howtoassesstradesecretdamages.pdf>>.

33. RANONYTĖ, Agnė. *Komercinių paslapčių direktyva: vienodos taisyklės visai ES* [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 8 d.]. Prieiga per internetą: <<http://vz.lt/vadyba/verslo-valdymas/2016/06/03/komerciniu-paslapciu-direktyva-vienodos-taisykles-visai-es>>.
34. REILLY, F., R.; SCHWEIHS, P. R. *Guide to Intangible Asset Valuation*. Jungtinės Amerikos Valstijos: Wiley, 2014.
35. RITCHEY, P., J.; MCCALLUM, P., A. *Enforcement of trade secret rights and noncompetition agreements*. 2002 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 11 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.americanbar.org/content/dam/aba/events/labor_law/basics_papers/tradesecrets/ritchey.authcheckdam.pdf>.
36. SCHMOLL, Andrea. *Trade secrets under German law* [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 26 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.osborneclarke.com/insights/trade-secrets-under-german-law/>>.
37. SOUSA E SILVA, Nuno. *What exactly is a trade secret under the proposed directive?* Oxford University Press: *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2014, t. 9, nr. 11.
38. SPLITTGERBER, A.; ROCKSTOH, S. *Protecting Trade Secrets in Germany*. 2013 [interaktyvus] [žiūrėta 2017 m. vasario 26 d.]. Prieiga per internetą: <<http://blogs.orrick.com/trade-secrets-watch/trade-secrets-laws/protecting-trade-secrets-in-germany/>>.
39. STONKIENĖ, Marija. *Intelektinės nuosavybės teisė. Autorių teisė*. 2011 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2011_Stonkiene_autoriu_tei_se.pdf>.
40. *Study on Trade Secrets and Confidential Business Information in the Internal Market*. 2013 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/trade-secrets/130711_final-study_en.pdf>.
41. SURBLYTĖ, Gintarė. *Atsakomybė už neteisėtą komercinės paslapties įgijimą, atskleidimą ar jos naudojimą*. Vilnius: Justitia, 2008, nr. 3 (69).
42. SURBLYTĖ, Gintarė. *The refusal to disclose trade secrets as an abuse of market dominance*. Berne: Stämpfli, 2011.
43. *Trade Secrets*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.justia.com/intellectual-property/trade-secrets/>>.

Teismų praktika:

44. Europos Žmogaus Teisių Teismo 1998 m. gegužės 20 d. sprendimas byloje *Gautrin ir kiti prieš Prancūziją*.
45. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2007 m. birželio 7 d. sprendimas dėl peticijos priimtimumo byloje *Tamburini prieš Prancūziją*, peticijos Nr. 14524/06.
46. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2006 m. rugsėjo 20 d. nutartis civilinėje byloje *G. Z. v. AB „Parex bankas“*, Nr. 3K-3-499/2006. Teismų praktika. 2006, 26.
47. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2007 m. gegužės 8 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Baldų rojus“ v. G. O.*, Nr. 3K-3-197/2007.
48. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. vasario 11 d. nutartis civilinėje byloje *AB „Klaipėdos Smeltė“ v. UAB „Birių krovinių terminalas*, Nr. 3K-3-73/2008.
49. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugsėjo 21 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos dėl actio Pauliana, netiesioginio ieškinio, sulaikymo teisės ir prevencinio ieškinio institutų taikymo apžvalga Nr. 29. Teismų praktika. 2008, 29.
50. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010 m. kovo 1 d. nutartis civilinėje byloje *S. R. v. UAB „Klaipėdos autobusų parkas“*, Nr. 3K-3-53/2010.
51. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje *S. K. v. UAB „Re Vera“*, Nr. 3K-3-172/2011.
52. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. rugsėjo 26 d. nutartis civilinėje byloje *J. V. v. UAB „Arijus“*, Nr. 3K-3-354/2011.
53. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. rugsėjo 26 d. nutartis civilinėje byloje *AB „LESTO“ v. J. K., S. K., V. C.*, Nr. 3K-3-356/2011.
54. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. lapkričio 25 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „NTB Namėjos grupė“ v. UAB „Naminta“*, J. V., Nr. 3K-3-472/2011.
55. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. kovo 6 d. nutartis civilinėje byloje *Coty Prestinge Lancaster Group GmbH v. UAB „Baltijos didmena“*, Nr. 3K-3-82/2012.
56. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Diteilas“ v. UAB „Chemika“*, Nr. 3K-3-326/2012.

57. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. spalio 27 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Transekspedicija“ v. UAB „Lastra“, L. A., S. V., A. S., Nr. 3K-3-447/2014.
58. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. gruodžio 3 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Cleanex“ v. UAB „Romula“, Nr. 3K-3-524/2014.
59. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. vasario 6 d. nutartis civilinėje byloje UAB „SDG“ v. UAB „Verslo aljansas“, Nr. 3K-3-24-421/2015.
60. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gegužės 22 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Vlatana Spedition“, A. T., Nr. 3K-3-317-916/2015.
61. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. gegužės 24 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-209-507/2016.
62. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Big trans“ v. UAB „Lietuvos pervežimo bendrovė, R. K., Nr. 3K-3-421-695/2015.
63. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. spalio 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-402-677/2015. *Teismų praktika*. 2015, 44, p. 338-348.
64. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Tirola“, Nr. 3K-7-6-706/2016.
65. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje T. B. v. Vilniaus rajono savivaldybės taryba, Nacionalinės žemės tarnybos Vilniaus rajono žemėtvarkos skyrius, BAB „Uneta“, L. S., M. G., S. G., Nr. 3K-3-527-695/2016.
66. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2017 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje V. B., A. B. v. AB „SEB“, Nr. 3K-3-72-421/2017.
67. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2009 m. lapkričio 26 d. nutartis, priimta civilinėje byloje UAB „Programavimo paslaugų centras“ v. UAB „Addendum Solutions“, UAB „Addendum Group“, UAB „IT advokatai“ ir kiti, Nr. 2-1458/2009.
68. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010 m. gegužės 13 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Microsoft Korporacija v. K. E., UAB „N5“, Nr. 2-652/2010.

69. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. gegužės 31 d. nutartis, priimta civilinėje byloje UAB „Cleanex“ v. UAB „Romula“, L. Z., Nr. 2-495/2012.
70. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. birželio 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje AB „SEB lizingas“ v. UAB „VSA Vilnius“, Nr. 2-532/2012.
71. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. kovo 14 d. nutartis, priimta civilinėje byloje UAB „Big Trans“ v. A. Z., D. B., UAB „VM Logistics“, Nr. 2-1007/2013.
72. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. gruodžio 5 d. sprendimas, priimtas civilinėje byloje UAB „Alma littera“, UAB „Arpresa“ v. UAB „Viva Littera“, T. M., Nr. 2A-1082/2013.
73. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. vasario 18 d. nutartis, priimta civilinėje byloje UAB „Baltic Shipping Centre“ v. UAB „Transkomsta“, J. D., Nr. 2-255/2014.
74. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis civilinėje byloje UAB „GRIFS AG“ v. R. K., R. K. individuali įmonė, Nr. e2-1746-186/2015.
75. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. kovo 17 d. nutartis civilinėje byloje UAB AL Holdingas, UAB „Šviesa“ v. UAB „E. mokykla“, S. R., Nr. e2-535-516/2016.
76. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2017 m. vasario 9 d. nutartis, priimta civilinėje byloje UAB „Baltkonta“ v. UAB „CF&S Lithuania“, A. K., Nr. e2-142-302/2017.
77. Kauno apylinkės teismo 2016 m. vasario 10 d. nutartis Nr. 2-6219-894/2016.

Užsienio valstybių teismų praktika:

78. Köhler/Bornkamm UWG, supra note 234, Kraßer, 1970, GRUR 587.
79. Thomas Marshall (Exports) LTD v Guintle, ChD 1979.
80. Federal Supreme Court of Germany of 27 April 2006 (Kundendatenprogramm), 2006, GRUR 1044.
81. State ex rel. Lucas County Board of Commissioners v. Ohio Environmental Protection Agency, 88 Ohio St. 3d, 2000.

SANTRAUKA

Magistro baigiamajame darbe yra aptariama komercinės paslapties sąvoka, informacijai, laikomai komercine paslaptimi, keliami kriterijai bei komercinių paslapčių savininko pažeistų teisių gynimo būdai. Nagrinėjant šiuos aspektus buvo remiamasi Lietuvos ir užsienio valstybių teisės aktais, teismų praktika bei specialiaja literatūra.

Šio darbo tikslas – išnagrinėti, kokia informacija gali būti pripažintina komercine paslaptimi, bei pateikti galimus komercinės paslapties savininko pažeistų teisių gynimo būdus. Šis magistrinis darbas buvo išskaidytas į tris skyrius, kuriuose buvo nagrinėjama komercinės paslapties sąvoka, pažeistų teisių gynimo būdai (pagrindė nagrinėjant civilinę atsakomybę bei nuostolių atlyginimo mechanizmą) bei procesinės komercinės paslapties savininko priemonės. Atsižvelgiant į tai, jog komercinių paslapčių tematika Lietuvoje yra itin ribotai nagrinėta tema, buvo remtasi tiek Europos Sąjungos mastu atliktomis studijomis, tiek kita užsienio literatūra.

Pripažintina, jog komercinės paslaptys yra intelektinės nuosavybės objektas ir šiuolaikiniame pasaulyje tai yra vienas iš vertingiausių išteklių. Šią išvadą lemia tai, jog komercinės paslaptys iš esmės gali būti saugomos neribotą laiko tarpą, o tam, jog komercinių paslapčių savininkai galėtų ginti savo pažeistas teises, informacijos nereikia prieš tai būti įregistruvus. Tam, jog informacija būtų pripažinta komercine paslaptimi, informacija turi atitikti šiuos kriterijus: informacija turi turėti tikrą ar potencialią komercinę vertę, ji turi būti nežinoma tretiesiems asmenims, jos apsauga turi būti užtikrinama dedant protingas pastangas.

Išanalizavus Lietuvos teisės aktus bei teismų praktiką yra akivaizdu, jog komercinės paslapties savininko pažeistų teisių gynimo būdai nėra tinkamai susisteminti, tad negalima daryti vienareikšmiškos išvados dėl tam tikrų gynimo būdų taikymo. Juo labiau, manytina, jog nuostolių atlyginimo klausimas Lietuvos teismų praktikoje yra itin siaurai aptariamasis bei nagrinėjamas. Dažniausiu atveju komercinės paslapties savininkui yra atlyginamos negautos pajamos, kurios prilyginamos nepagrįstoms kito subjekto pajamoms.

Atsižvelgiant į tai, šiame magistriniame darbe yra nurodomas platesnis spektras pažeistų teisių gynimo būdų, kurie, manytina, jog turėtų būti taikomi ir Lietuvoje. Tokius būdus apima galimybė prašyti teismo, jog būtų skiriamas ekspertas, pateikiantis tik išvadą dėl informacijos, sudarančios komercinę paslaptį, taip užtikrinant, jog konkuruojantis subjektas neturėtų galimybių su ja susipažinti, prevencinio ieškinio pareiškimas, platesnis laikinųjų apsaugos priemonių spektras ir kt.

SUMMARY

This Master's thesis provides information about the concept of the trade secret, criteria for the information to be considered as a trade secret and the remedies, which are available to the trade secret owner in case his rights are violated. Case law and legal acts of the Republic of Lithuania and other foreign countries, as well as other literature, was used to examine the following aspects.

The main object was to investigate which information can be considered as a trade secret and provide the possible remedies for the trade secret owner in case his rights are violated. This Master's thesis was divided into three parts, which consist of the concept of trade secret, available remedies (mainly analysing the civil liability and the damages compensation mechanism) and the procedural remedies. Given the fact that trade secret is a rarely studied topic in Lithuania, other available sources were used to provide a larger scope of this topic, including studies which were prepared in the European Union and other literature.

It must be admitted, that trade secrets must be considered to be an intellectual property right, which is a very valuable asset. This conclusion is based on the fact that trade secrets can be protected for an unlimited period of time, the information object of the information is very broad – trade secrets can contain inventions, recipes and other valuable information. For trade secrets to be protected, the owner does not have to register it in any register. The information can be considered to be a trade secret when it is held as a secret and the owner makes reasonable effort to protect it and the information is valuable or it may have a potential value.

After analysing case law and legal acts of the Republic of Lithuania, it is obvious that the available remedies are not systemized. Given this, it is impossible to provide unambiguous conclusion about the available remedies. Even more, the compensation of the damages for the owner of the trade secret is not broadly discussed in case law. In most cases, the owner of the trade secret is rewarded with the loss of income.

Given the information above, this Master's thesis provides a broader spectrum of available remedies for the owners of trade secrets. These remedies contain a possibility to use an expert, who would provide conclusion about the information, without any third parties having a possibility to familiarise with the information, the possibility to take preventive action, a broader scope of interim measures and etc.